

ክፍል ሹለት

ሰዎሰወ ግእዝ

ጁ. መራሕያን

መርሐ /መራ/ ከሚለው ግስ የተገኘ ሲኾን መሪዎች ፊታውራሪዎች የሚለውን ትርጉም ይይዛል። መራሕያን የሚባሉት በግእዝ ልሳን ዐሥር ናቸው። ዝርዝራቸውም፡-

- እነ እኔ
- አንተ አንተ
- አንቲ አንቺ
- ውእቱ እሱ
- ይእቲ እሷ
- ንሕነ እኛ
- አንትሙ እናንተ /ለቅርብ ወንዶች/
- አንትን እናንተ /ለቅርብ ሴቶች/
- ውእቶሙ እነርሱ /ለሩቅ ወንዶች/
- ውእቶን እነርሱ /ለሩቅ ሴቶች/

የመራሕያን አገልግሎት ሦስት ዐይነት ነው። ይኸውም

- ጁ.፩ ተውላጠ ሰም በመኾን
- ጁ.፪ የመኾን ግስ /ነባር አንቀጽ/ በመኾንና
- ጁ.፫ አመልካች ቅጽል በመኾን

ጁ.፩.፩. መራሕያን ምድብ ተውላጠ-ሰሞች /pronouns/

መደብ	ጾታ	ነጠላ ቁጥር	ውእቶሙ /እማንቲ/
ካልላይ /ሦስተኛ መደብ/	ተባዕታይ	ውእቱ	ውእቶን /እማንቲ/
	አንስታይ	ይእቲ	ውእቶሙ /እማንቲ/
ካልላይ /ኹለተኛ መደብ/	ተባዕታይ	አንተ	አንትሙ
	አንስታይ	አንቲ	አንትን
ቀጳም /አንደኛ መደብ/	የወል	እነ	ንሕነ

በስም ፋንታ ተተክቶ የሚያገለግል ቃል ተውላጡ-ስም ይባላል። መራሕያን እንደ ተውላጡ ስም ሲኾኑ በስም ፋንታ ተተክተው የሚነገሩ የርባታ መደቦች ናቸው። እነሱም የአካል፣የሰምና የሰም አጻፋ እየኾኑ በወንድና በሴት፣ በሩቅና በቅርብ፣በነጠላና በብዙ የሚነገረውን ርባታ ያሳያሉ። ዐሥሩም መራሕያን በነጠላና በብዙ፣ በወንድና በሴት፣ በሩቅና ቅርብ ሲከፈሉ ሦስት መደብ ይኾናሉ። ይኸውም፤

፩. ቀዳማይ መደብ / 2nd Person የወል ጾታ /አንደኛ መደብ/

- አነ ⇒ እኔ I
- ንሕነ ⇒እኛ We

፪. ካልላይ መደብ ⇒ 1st Person ኹለተኛ መደብ

- አንተ ⇒በቁም You
- አንቲ ⇒አንቺ You
- አንትሙ ⇒ እናንተ You
- አንትን ⇒እናንቺ You

፫. ሣልሳይ መደብ ⇒ 3rd Person ሦስተኛ መደብ

- ውእቱ እሱ ⇒He
- ይእቲ እሷ ⇒ She
- ውእቶሙ እነሱም ⇒They
- ውእቶን እነርሷ ⇒ They

፩.፩ መራሕያን ምድብ ተውላጡ በሞቾ ዐረፍተ- ነገር

አነ	እኔ
አንተ	አንተ
አንቲ	አንቺ
ውእቱ	እሱ
ይእቲ	እሷ
ንሕነ	እኛ
አንትሙ	እናንተ /ለቅርብ ወንዶች/
አንትን	እናንተ /ለቅርብ ሴቶች/
ውእቶሙ	እነዚያ /ለወንዶች/
ውእቶን	እነዚያ /ለሴቶች/

ከላይ ያየናቸውን ተውላጠ-ሰሞች ቀደሰ ፣ ሐረ እና ሰገደ በሚሉት ቀዳማይ አንቀጽ አማካኝነት በዐረፍተ-ነገር እንደሚከተለው እንመለከታቸዋለን።

ሀ. ቀደሰ /ቀዳማይ አንቀጽ-/past tense/

አነ ቀደሰኩ - እኔ አመሰገንኩ

አንተ ቀደሰክ - አንተ አመሰገንክ

አንቲ ቀደሰኪ - አንቺ አመሰገንሽ

ውእቱ ቀደሰ- እሱ አመሰገነ

ይእቲ ቀደሰቲ - እሷ አመሰገነች

ንሕነ ቀደሰኒ - እኛ አመሰገን

አንትሙ ቀደሰክሙ - እናንተ አመሰገናችሁ

አንትን ቀደሰክን - እናንተ አመሰገናችሁ

ውእቶሙ ቀደሱ - እነሱ አመሰገኑ

ውእቶን ቀደሳ - እነሱ አመሰገኑ

ማስታወሻ

- አንባቢ የተሰመረባቸውን ቀለማት /ፊደላት/ ያስተውሉ
- ውእቱ /ቀደሰ/ እና ይእቲ /ቀደሰት/ ከሚሉት ውጭ በሌሎች መራሕያን «ሰ» የሚለው ፊደል ወደ ሳድሰኛ ራብዕ እና ሳብዕ መለወጡን ይመለከታል።
- አንድ ነጥብ /«.»/ የማጥበቅ ምልክት ነው።

ለ. ሐረ-ሄደ /went/ ፣ ገበ = ወደ

አነ ሐርኩ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

እኔ ወደ እግዚአብሔር ቤት ጅድኩ።

አንተ ሐርክ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

አንቲ ሐርኪ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

ውእቱ ሐረ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

ይእቲ ሐረቲ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

ንሕነ ሐርኒ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

አንትሙ ሐርክሙ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

አንትን ሐርክን ገበ ቤተ እግዚአብሔር

ውእቶሙ ሐሩ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

ውእቶን ሐራ ገበ ቤተ እግዚአብሔር

- ሐ. ሰገደ = ሰገደ፣ ቅድመ = ፊት፣ ለፊት
- አነ ሰገድኩ ቅድመ ቤተ መቅደስ=በቤተ መቅደስ ፊት ሰገድኩ
- አንተ ሰገድከ ቅድመ ቤተ መቅደስ
- አንቲ ሰገድኪ ቅድመ ቤተ መቅደስ
- ውእቱ ሰገደ ቅድመ ቤተ መቅደስ
- ይእቲ ሰገደቲ ቅድመ ቤተ መቅደስ
- ንሕነ ሰገድኒ ቅድመ ቤተ መቅደስ
- አንትሙ ሰገድክሙ ቅድመ ቤተ መቅደስ
- አንትን ሰገድክን ቅድመ ቤተ መቅደስ
- ውእቶሙ ሰገዱ ቅድመ ቤተ መቅደስ
- ውእቶን ሰገዱ ቅድመ ቤተ መቅደስ

ማስታወሻ

የግሱ የመጨረሻ ፊደል «ከ»፣ «ቀ» ፣ «ገ» ን የመሰለ ከኾነ ከዚያው ላይ መለየት አለብን። ምሳሌ ሰበከ ብሎ አነ ሰበኩ ይላል እንጂ ሰበክኩ አይልም። አነ አጥመቁ ይላል እንጂ አነ አጥመቅኩ አይልም። ስለኾነም ማጥበቅ አለብን።

፪.፩.፪. መራሕያን እንደ ነባር አንቀጽ /verb to be/

ነባር አንቀጽ ሲባል ማሠሪያ ግስ ማለት ነው። መራሕያን በአንቀጽነታቸው እየተተረጎሙ ሲፈቱ ማሠሪያ ይኾናሉ። ይኸውም፡-

- ውእቱ = ነው፣ ኾነ፣ ነበር ፣ ኖረ፣
- ይኑር፣ ነሽ፣ ነኝ፣ ነኸ፣ ናችኹ፣ ነበራችኹ
- ይእቲ = ናት፣ ነበረች
- ውእቶሙ /አሙንቱ/ ናቸው፣ ኾኑ፣ ነበሩ፣ ኖሩ፣ ይኑሩ /ለወንዶች/
- ውእቶን /አማንቱ/ = ናቸው፣ ነበሩ /ለሴቶች/
- አንተ=ነው፣ ኾንክ፣ ነበርክ፣ ኖርክ፣ ኑር
- አንቲ = ነሽ፣ ኾንሽ፣ ነበርሽ፣ ኑሪ
- አንትሙ /ተባዕት/ = ናችኹ፣ ሆናችኹ፣ ነበራችኹ፣ ኑሩ
- አንትን /አንስት/ = ናችኹ፣ ሆናችኹ፣ ነበራችኹ፣ ኑሩ
- ንሕነ= ነን፣ ኾንን፣ ነበርን፣ ኖርን፣ እንኑር
- አነ = ነኝ፣ ኾንኩ፣ ነበርኩ፣ ኖርኩኝ፣ ልኑር ተብለው ይተረጎማሉ።

ምሳሌ :=

- አነ ውእቱ ጉንደ ወይን =
- የወይን ግንድ እኔ ነኝ
- አነ ውእቱ ኖላዊ ጌር =
- ቸር ጠባቂ እኔ ነኝ
- አንቲ ውእቱ ተስፋሁ ለአዳም = የ
- አዳም ተስፋው/ለአዳም ተስፋው/አንቺ ነሽ
- አንተ ውእቱ ዕጣን አ መድኃኒን
- መድኃኒታችን ሆይ አንተ ዕጣን ነሽ
- ማርያም ይእቲ መሠረተ ሕይወት =
- ማርያም የሕይወት መሠረት ናት
- ናሆም ወሚልክያስ ነቢያት ውእቶሙ /እሙንቱ/ =
- ናሆምና ሚልክያስ ነቢያት ናቸው
- አስቴር ወሶስና ቅዱሳት ውእቶን/እማንቱ/
- አስቴርና ሶስና ቅዱሳት ናቸው::

ውእቱ ለዋጭ ተለዋጭ ባሕርይ ስላለው በተባዕትና በአንስት በብዙና በነጠላ አፈታት ይፈታል:: እንዲህ ማለት በነባር አንቀጽነቱ የሚከተሉትን ትርጉም ሊያስገኝ ይችላል:: በዐረፍተ-ነገር እየገባ ሲታይ የትኛውን ትርጉም እንደያዘ ዐመሉን አስተውል::

- ውእቱ = ነው፣ ናት፣ ናቸው /ተ/አ/፣
- = ነሽ፣ ነሽ፣ ናችሁ /ተ/አ/፣
- = ነኝ፣ ነን ይኸናል

ሥርዓተ ዐረፍተ-ነገር በምሳሌ

- ቅድስት ይእቲ ኤልሳቤጥ = ኤልሳቤጥ ቅድስት ናት
- ኤልሳቤጥ ቅድስት ይእቲ
- ነቢይ ውእቱ ሕዝቅኤል
- ሕዝቅኤል ነቢይ ውእቱ
- ውእቱ ለሚለው አሉታው «አኮ» /አይደለም/ ነው

ምሳሌ = አኮ ነቢይ ሕዝቅኤል

- ውእቱ = ነው፣ ነበር፣ ነሽ፣ ነሽ፣ ናችኹ
- ይእቲ=~~የ~~ ነበረች
- ውእቶሙ /እሙንቱ/= ናቸው፣ ነበሩ /ለሌቶች/

ምሳሌ ፣ እነ ውለቱ ፍኖተ ጽድቅ
 እንቲ ውለቱ ተሰፋሁ ለአዳም
 እንተ ውለቱ ቤዛ ኩሉ ዓለም
 ማርያም ይእቲ መሠረተ ሕይወት
 ዳውሎስ ወዲ ጥርስ መምህራን ውለቶሙ
 ሰሎሜ ወኤልባቤፕ ቅዱሳት ውለቶን

የሚከተሉት ከመራሕያን ከግሶች ጋር አዛምድ /አስተፃምር/

- ፩. አንትን ሀ. ንበርኩ
- ፪. ውለቱ ለ. በላዕነ
- ፫. እነ ሐ. ሐርኪ
- ፬. ውለቶን መ. ጸለዩ
- ፭. ይእቲ ሠ. ቀተልከን
- ረ. መጽእት
- ሰ. ኖምክሙ
- ሸ. ሐራ
- ቀ. በልዐ

አስተካክለኻ ጻፍ /በሥርዐተ- ሰዋስው/

ምሳሌ /ንዘነ/ ማርያም አመ/ተሰቅለ ክርስቶስ /ንዘነት ማርያም አመ ተሰቅለ ክርስቶስ/

- ፩. /ኖመ/ አንተ ላዕለ ስራት /አልጋ/
- ፪. /ሐረ/ አንትን ንበ ደብረ-ጽጌ
- ፫. /ቆመ/ ማርታ ወማርያም ቅድመ ቤተ- መቅደስ
- ፬. /ንደረ/ ፍሬ ጽድቅ ውስተ ቤተ- አርድእት /ተማሪዎች/
- ፭. /አርመመ/ ሚካኤል አመ ተሰቅለ አምላኩ
- ፮. /ተፈሥሐ/ ጻድቃን በእግዚአብሔር

ወልጥ ንበ ልሳነ ዐምሐራ /ወደ አማርኛ መልስ/

- ፩. ንሕነ ሐርነ ንበ አክሁም ወላስታ
- ፪. እንቲ ውለቱ እሙ-ብረሃን
- ፫. ማርያም ወለደት ወልዳ ዘበኩራ
- ፬. አንተ ወእነ ሰማእነ ቃለ-እግዚአብሔር
- ፭. እለመኑ /እነማን/ ውለቶሙ ዘሐፍ ንበ ገዳሙ-ሲኖ

ወደ ገለዝ መልስ /ወልጥ ንበ ልሳነ-ገለዝ/

- ፩. ወደ ጸሎት ቤት ሼድን።
- ፪. እኔ ነኝ ወደ ቤተ ክርስቲያን የሼድኩ። /ዘ=የ/
- ፫. እነርሱ በኅብረት ተቀመጡ። /ኅቡረ=በኅብረት/
- ፬. ቶማስ እና ጴጥሮስ መምህራን ናቸው።
- ፭. ማርያም ድንግል የአሮን በትር /በትር=በትር/ ናት።
- ፮. አንተ የክርስቶስን ወንጌል ሰበክክ።
- ፯. አንተ ሰባኪ አይደለክም።

፪.፩.፫. መራሕያን እንደ አመልካች ቅጽል

የመራሕያን ሌላው አገልግሎታቸው አንድን ነገር ወይም አካል በተባዕትና በአንስት፤ በማይታይና በሚታይ፤ በቅርብ ሩቅና በቅርብ ቅርብ አመልካች ጠቋሚ እየኾኑ መነገራቸው ነው። በሊቃውንት መጻሕፍት ጉልት እየተባሉ ይጠቀሳሉ።

መደባቸውም ሦስት ሲኾን እነዚህ ኹም፡-

- ፩. ተናጋሪን /እኔን ባይ/ አመልካች
- ፪. የማይታይ አመልካች
- ፫. የሚታይ አመልካች ናቸው። በተጨማሪ የቅርብ ሩቅ አመልካች ኾነው ሲገለጹ ደግሞ

ውለቱ	ዝኑ ተብሎ ይገለጻል።	ትርጉሙም	ያ
ይለቲ	እንትኩ		ያቺ
ውለቶሙ	እልኩ		እኔያ
ውለቶን	እልኮን		እኔያ /ለሴቶች/

አንባቢ የሚከተሉትን ቃላት ያጥናና ከላይ ባየናቸው የመራሕያን አገልግሎት በተመለከተ የራሱን መልመጃዎች ለመሥራት ይሞክር

ሀ. ተሰማሚ ቃላት

- ከመ = እንደ ወ = እና
- አይቴ = ወዴት ማዕዘ = መቼ
- ምስለ = ጋር ምንት = ምን
- እም = ከ በእንተ = ስለ
- አላ = እንጂ ዝዩ = እዚህ

ሀዩ = እዚያ ዮም = ዛሬ

ጌሠም = ነገ ትማልም = ትገንት ጥቀ = እጅግ ናሁ=አሁን፣ እነሆ

ዘ = እንተ = ዩ እለ ፣ዘ=ዩ /ለብዙ/

የቤተሰብን ስም

ጎጃ

አብ = አባት

እም = እናት

ወልድ = ልጅ /ወንድ/

ወለት = ሴት ልጅ

እጎት = እጎት

እት = ወንድም

አመት = ሴት አገልጋይ

ገብር = ወንድ አገልጋይ

ብዙ

አበው = አባቶች

እማት = እናቶች

ውሉድ = ልጆች

አዋልድ = ሴት ልጆች

አጎት = እጎቶች

አጎው = ወንድሞች

አእማት = ሴት አገልጋዮች

አጎብርት = ወንድ አገልጋዮች

ሊ የግስ ቃላት /verbs/

ሐረ = ሂደ፣ ቆመ = ቆመ፣ ናመ = ተኛ፣

ጸለየ = ለመነ፣ ነበረ = ተቀመጠ፣ ጎደረ = አደረ፣

አርመመ = ዝም አለ፣ ተፈሥሐ = ተደሰተ፣

በልዐ = በላ፣ መጽአ = መጣ፣ ቀተለ = ገደለ

ምልግድ / መልመኝ /

የ«ሀ» ን ቃላት ከ «ለ» ቃላት ጋር /መራሕያኑን ከግሎቹ/ ጋር አዛምድ /አስተዛምድ ቃላት «ሀ» ምስል ቃላት «ለ»

«ሀ»

፩. አንትን

፪. ውእቱ

፫. አነ

፬. ውእቶን

፭. ደለቲ

፮. ንሕነ

፯. አንቲ

፰. ውእቶሙ

፱. አንትሙ

«ለ»

አ/ ነበርኩ

በ/ በላዕነ

ሀ/ ሐርኪ

ደ/ ቀተልክን

ሀ/ መጽአት

ወ/ ናምከሙ

ዘ/ ሐራ

ሐ/ በልዐ

ጠ/ ጸለዩ

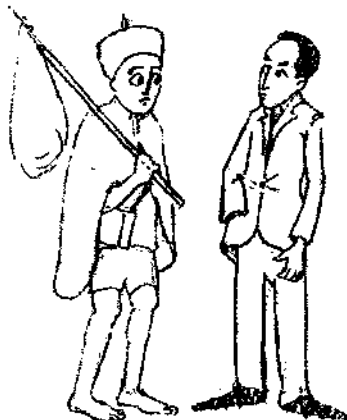
ወልጥ ኅበ ልሳነ ዐምሐራ /ወደ አማርኛ ለውጥ/

- ፩. ንሕነ ሐርነ ኅበ አክሁም ወላሊበላ
- ፪. አንቲ ውእቱ መሶበ ወርቅ ንጹሕ
- ፫. አንተ ወአነ ሰማእነ ቃለ እግዚአብሔር
- ፬. ወለተ ማርያም ሐረት ኅበ ቤተ-ክርስቲያን
- ፭. አንትሙ ሐርክሙ ኅበ ኢየሩሳሌም
- ፮. እለመኑ /እነማን/ ውእቶሙ ዘሐሩ ኅበ ቤተ-ልሔም
- ፯. ንሕነ ጸለይነ በእንተ ዴር ሡልጣን
- ፰. ውእቶን ተዐቀቡ እም ኤድስ
- ፱. አንትሙ ሰብሐ ለእግዚአብሔር
- ፲. አነ ኖምኩ ደበ አራትዮ

ወልጥ ኅበ ልሳነ-ግእዝ

- ፩. እኛ ወደ ጸሎት ቤት ጌድን
- ፪. ማርያም ድንግል በትር ናት። /በትር = ብትር /
- ፫. ጳውሎስና ጴጥሮስ መምህራን ናቸው።
- ፬. አንተ አውሮጳዊ አይደለክም።
- ፭. የእናትህ ስሟ ማነው?
- ፮. ወንድሞች ወደ ቤተ ክርስቲያን መጡ።
- ፯. አባቲ ተኛ።
- ፰. እናቶች ወደ አባቶች ጌዱ።
- ፱. ስሎሞን ወደ አባቶች ጌደ።
- ፲. ዝም ብሎ ተቀመጠ።

ትውውቅ /በላምታ/

ዜና ሥላሴ

ሰላም ለከ እጉዩ
 ጠም ላንተ ይኸን
 መኑ ስምክ
 ስምክ ማን ነው?
 ወመኑ ስመ እቡክ
 ያባትክ ስም ማንው?
 ወመኑ ስመ እምክ
 የእናትክ ስም ማን ነው?
 እምአይቴ መጻእክ
 ከየት ነው የመጣኸው
 አስፋንቱ አዝማኒክ
 ዕድሜክ ስንት ነው?
 ናሁ ... አይቴ ተሐውር
 አሁን የት ትሄዳለህ?
 በል ሠናይ ምስየት
 በል መልካም ምሽት

ቤዛ ማርያም

ወሰላም ለከ እጉዩ
 ወንድሜ፡- ጠም ላንተም ይኸን
 ቤዛ ማርያም ውእቱ ስምየ
 ስሜ ቤዛ ማርያም ነው
 ዘድንግል ውእቱ ስመ እቡዩ
 የአባቴ ስም ዘድንግል ነው።
 አስካለ ማርያም ውእቱ ስመ እምየ
 የእናቴ ስም አስካለማርያም ነው
 እም ጎጃም
 ከጎጃም
 ዕሥራ ወእሐዳ
 ሃያ አንድ
 ንብ ከኒሳ
 ወደ ቤተ ክርስቲያን
 ለኩልነ
 ለኹላችን

፪.፪. አመልካቾች /Demonstratives/

አመልካች ማለት የአንድን ነገር ወይም አካል ከተናጋሪው መቅረብና መራቅ የሚያመለክት ሰዋሰዋዊ ሞያ ነው። ምሳሌ ይኸ /This/ ያ /That/ ... ናቸው። በባለፈው ትምህርታችን ውስጥ ከመራሕያን አገልግሎት አንዱ እንደ አመልካች /አመልካች ቅጽል/ ማገልገላቸው መኾኑን ተመልክተናል። ለማስታወስ ያኸል ውእቱ - ያ፣ ይእቲ - ያች የሚለውን ትርጉም መያዛቸውን መጥቀሱ ይበቃል። በዛሬው ትምህርታችን ግን ሰፊ እድርገን እንመለከታለን።

**የቅርብ አመልካቾች /የቅርብ ሰዎች/
 ምሳሌ፡-**

ነጠላ		ብዙ		
አመልካች	ትርጉም	አመልካች	ትርጉም	ጾታ
ዝንቱ /ዝ/	ይኸ /This/፣ ይኸው፣ ይኸውና፣ ይኸ ነው	እሎ/እሉ /እሎንቱ/	እነዚኸ /These/ እነኹ፣ እነኹና፣ እነኸ ናቸው	
ዛቲ /ዛ/	ይቺ/This/፣ ይቺው፣ ይቺውና፣ ይቺ ናት	እሎን፣እላ፣እላንቱ	እነዚኸ፣ እነኹ ናቸው/These/	

የሩቅ አመልካቾች /የሩቅ ሰዎች/

ነጠላ		ብዙ		
አመልካቾች	ትርጉም	አመልካቾች	ትርጉም	ጾታ
ዝኑ፣ውእቱ ዝኩቱ ፣ዝሰኩ	ያ፣ያውና፣ያነው /that/	ውእቶሙ /እሙንቱ/ እልኩ፣እልኩቱ	እነዚያ፣እነዚያው፣እነዚያ ናቸው /those/	
ይእቲ፣ እንታከቲ፣ እንትኩ	ያቺ፣ያቺውና፣ያ ቺው /that/	ውእቶን /እማንቱ/ እልኮን፣ እል ከቶን	እነዚያ፣ እነዚያው እነዚያ ናቸው /those/	

- ዝንቱ ውእቱ ወልድዮ - ልጄ ይኸ ነው /ይኸ ልጄ ነው/
- ዛቲ ይእቲ ማርያም እመ አምላክ- የአምላክ እናት ማርያም ይች ናት
- ዛቲ ይእቲ ትምክህትነ - ትምክህታችን /መመኪያችን/ ይች ናት
- ይእቲ ወለት ሐረት ነበ ደብረ ሊባኖስ - ያቺ ልጅ ወደ ደብረ ሊባኖስ ሺደች
- ዛቲ ብእሲት መጽአት እም ኢየሩሳሌም- ይቺ ሴትዮ ከኢየሩሳሌም መጣች
- ውእቶሙ ካህናት ሐሩ ንበ ዋልድባ - እነዚያ ካህናት ወደ ዋልድባ ሺዱ
- ውእቶን አንስት ሐሩ ነበ ቤተ ክርስቲያን - እነዚያ አንስት /ሴቶች/ ወደ ቤተ ክርስቲያን ሺዱ

፳፻፩. አመልካቾች ተውላጠ ስም / Demonstrative pronouns /

አመልካቾች ተውላጠ ስም ማለት ከአመልካቹ ቃል በመቀጠል ስም መከተሉ ቀርቶ ማሰሪያ አንቀጽ ሲከተል የሚገለጽ ሰዋሰዋዊ ሺደት ነው። በአጭሩ አመልካቾች ተውላጠ ስም ማሰሪያ አንቀጽ ነው።

ምሳሌ:- ይኸ ልጄ መጣ። ማለቱ ቀርቶ ይኸ መጣ። ቢል ይኸ የማለው አመልካቾች አመልካቾች ተውላጠ ስም ይባላል። ምክንያቱም «ይኸ» የሚለው አመልካቾች «ልጅ» የሚለውን ስም አላስከተለምና ወይም በግልጽ አላስቀመጠምና ነው። ስለሆነም አመልካቹ ባለቤት መኾኑ ነው።

ምሳሌ:- ዝንቱ ውእቱ ወልድዮ /This is my son/
ዛቲ ይእቲ ፀፀደ ማርያም /This is Atsede-Maryam/

ማስታወሻ:- አመልካቾች ተውላጠ ስም ብዙ ጊዜ በነባር አንቀጽ /Verb to be/ ይገለጻል።

፪.፪.፪. አመልካች ቅጽል /Demonstrative Adjective/

አመልካች ቅጽል የምንለው አመልካቹ የሚያገላግሉበትን ስም ቀድሞ በመግባት የሚያገላግሉበትን ስምም በግልጽ ሲያስቀምጥ ነው።

አመልካች ተውላጠ ስም።

ምሳሌ:- ይኸ ልጅ መጣ። ዝንቱ ወልድ መጽሐ

እነዚያ ነገሥት ወደ ቤተ መንግሥት ገኙ።

ውእቶሙ ነገሥት ሐሩ ኅበ ቤተ መንግሥት።

እነዚኸ ሰዎች ወደ ደብረ ክርቤ ገኙ።

እሱ ቡበእ ሐሩ ኅበ ደብረ ክርቤ።

ግስታወሻ:- አብዛኛውን ጊዜ ተግባራዊነት ያለው አካሄድ ግን አመልካች ቅጽል መኾኑን ለመገንዘብ ይሞክሩ።

ተጨማሪ ምሳሌ:-

ይሉቲ ብእሲት ሐረት ኅበ ቀራንዮ
/ያቺ ሴትዮ ወደ ቀራንዮ ገኙ/።
ዝንቱ ወልድ ኅያል ውእቱ
ይኸ ልጅ ኅያል ነው
ዝንቱ መስቀል ቤዛን፣ መድኃኒትን
ይኸ መስቀል ቤዛችን፣ መድኃኒታችን ነው
እማንቱ አንስት ሰገዳ ለእግዚአብሔር አምላክ
ኢትዮጵያ
እነዚያ ሴቶች ለኢትዮጵያ አምላክ
ለእግዚአብሔር ሰገዱ
ዛቲ ወለት እንትዮ ይእቲ
ይቺ ልጅ እንቲ ናት
ዘ ኅብስት ሥጋ ክርስቶስ ውእቱ
ይኸ ኅብስት የክርስቶስ ሥጋ ነው
ዐቢይ ውእቱ ዘ ነገር
ይኸ ነገር ታላቅ ነው
ዝንቱ ረድእ አኮ ትጉን
ይኸ ተማሪ ትጉን አይደለም
ውእቱ እግዚአብሔር ይረድእህ በዝንቱ
በዚኸም የሚረዳን እሱ እግዚአብሔር ነው

ለሱ እግዚአብሔር በዚህ ይረዳናል/ ጀኛቆር.፩-፭

ከመ እንትሙኒ ኢትፍትው እኩዋ በከመ ፈተው እሙንቲ

እነዚያ /እሙንቲ/ ክፉ እንደ ወደዱ እናንተም ክፉ አትውደዱ

ከመዛ ይቤ መጽሐፍ። ይቤ = አለ መጽሐፍ እንዲህ ብሏል

ወንዳለ ዝቲ ሕገ ኃጢአት ዘውስተ አባልዮ። ንዮለ = በረታ፣ አዮለ

ዘ - ዮ፣ /ውእቲ፣/ ውስተ = ውስጥ፣ በ፣ አባል = አካል፣ ሰውነት

በሰውነቱ ያለ ሕገ ኃጢአትን ድል ነግ፣ በረታ። ገላ.፩-፲፭

፪.፪.፫. የአመልካቾች አካሄድ በግስ

የአመልካቾች አካሄድ በግስ እንደ መራሕያነ ነው።

ምሳሌ፡- ሰአለ - ለመነ /Begged/ /ቀዳማይ እንቀጽ - Past tense /

አነ - ሰአልኩ	እኔ ለመንኩ	-	I begged
አንተ - ሰአልከ			You begged
አንቲ - ሰአልኪ			You begged
አንትሙ - ሰአልከሙ			You begged
አንተ - ሰአልከ			You begged
አንትን - ሰአልክን			You begged
ንሕነ - ሰአልነ			We begged
ውእቱ፣ ዝኩ፣ ዝሰኩ፣ ዝንቲ	- ሰአለ		He begged
ይእቲ፣ ዛቲ፣ ዛ፣ እንታክቲ	- ሰአለት		She begged
ውእቶሙ፣ እሉ፣ እሉንቲ	- ሰአሉ		They begged
ውእቶን፣ እሳ፣ እሉን	- ሰአላ		They begged

ቃላት

ሀ/ አምስቱ የሰሜት ሕዋሳት /The five sense organs/

<u>ነጠላ</u> /singular/	<u>ብዙ</u> /Plural/
ዕዝን - ጆር / ear/	አዕዝን /ears/
ዐይን - ዐይን /eye/	አዕይንት /eyes/
አንፍ - አፍንጫ /nose/	አዕናፍ /noscs/
ልሳን - ምላስ /tongue/	ልሳናት /tongues/
እድ - እጅ /hand/	አእዳው /hands/

ለ/ የእንስሳት ስም

ነጠላ

ብዙ

ከልብ - ውሻ /dog/

አከልብት፣ ከለባት፣ አከላብ

ላሕም - ላም /cow/

አልሕምት

ሶር - በሬ /ox/

አሶዋር

ጠሊ - ፍየል /goat/

አጣሊ

ጠሊት - ፍየል /goat/

አጣልያት /እንስታይ/

በግዕ - በግ /sheep/

አባግዕ

በግዕት - በግ /sheep/

አባግዕት /እንስታይ/

ዶርሆ - ዶሮ /cock, hen/

ደዋርሆ

ፈረስ - ፈረስ /horse/

አፍራስ

በቅል - በቅሎ /mule/

አብቅል

አንበሳ - አንበሳ /lion/

አናብስት

አንጼዋ - አይጥ /mouse/

አናጹት

«ድመት» - ድመት /cat/

ድመታት

አድግ - አሀያ /donkey/

አእዱግ

አድግት -/አድግት/ አሀያ/ donkey/ አእዱግት /አድግታት/ /እንስታይ/

ሐ/ የግስ ቃላት / verbs/

በከዩ - አለቀሰ

ሰከበ - ተኛ

ሰፀመ-ሳመ

ጌሠ - ገሠገሠ

ተለወ - ተከተለ

ተንሥአ - ተነሣ

ገነዩ-አመሰገነ

ፈተወ - ወደደ

ተቀብረ - ተቀበረ

ገብረ - ሠራ፣ ፈጠረ

ጸመ-ጸመ

ወድቀ - ወደቀ

አፍቀፈ - ወደደ

አእመረ - ዐወቀ

አንበባ-አንበባ

ተሰቅለ - ተሰቀለ

ሐመ - ታመመ

አድገነ - አዳነ

ኮነ - ሾነ

አርመመ - ዝም አለ

ምልማድ /መልመጃ/

አስተዳዎድ ቃላተ - «ሀ» ምስለ ቃላተ - «ለ»

«ሀ»

«ለ»

፩. ዝኩ	አ/ አእመረት /knew/
፪. ውእቱ	በ/ ሐርከ /went/
፫. እንቃክቲ	፣ገ/ ገብረ /made/
፬. እልከቱ	ደ/ ፈተው /liked/
፭. ይእቲ	ሀ/ ሰበኪ /preached/
፮. እሉ	ወ/ ነበርን /sat/
፯. እላ	ዘ/ አንባብክሙ /read/
፰. ዝከቱ	ሐ/ ተለዋ /followed/
፱. ዝንቱ	ጠ/ አፍቀርክን /loved/
፲. እልኮን	

የሚከተሉትን ቃላት አጥናና /አጥኚና/ መልመጃውን ዶራሪ

ወናይ - ቆንጆ፣ ጥሩ ሠናይት - ቆንጆ /ለሴት/

ሐዲስ - አዲስ መጽሐፍ - መጽሐፍ

ወልጥ ገበ ልሳኒ ገለገ

- ፩. ይቺ ልጅ ቆንጆ ናት።
- ፪. እነዚያ ኢልሳቤጥና ሶስና ናቸው።
- ፫. ያ ልጅ ኤልያስ ነው።
- ፬. ይኸ መጽሐፍ አዲስ ነው።
- ፭. እነዚህ የክርስቶስ አገልጋዮች ናቸው።
- ፮. ይኸ አንበሳ ትልቅ ነው።
- ፯. ያ ውሻ መጣ።
- ፰. ይኸ ልጅ መንፈሳዊ ነው።
- ፱. እነዚያ ልጆች ከዐራት ኪሎ መጡ።
- ፲. እነዚህ አባቶች ወደ ገዳም ሼዱ።

መልመጃ

፩. ዝኩ	አ. ሐረት
፪. ውእቱ	በ. ቀደስኪ
፫. እንቃክቲ	ረ. መጽሐ

- ፩. አልክቱ
- ፪. ይእቲ
- ፫. እሉ
- ፬. እላ
- ፭. ዝክቱ
- ፮. ዝንቱ
- ፯. አልቦን
- ፰. አልኩ
- ፱. አሙንቱ
- ፲. ዝ
- ፫. ዝፍ
- ፬. ሰገድኪ
- ፭. ሐርን
- ፮. አንባብከሙ
- ፯. ቀደሰ
- ፰. ሐርክን

የሚከተሉትን ወደ ገለገ ተርጉም/ ፈክር /ተርጉም/ ገበ ልሳን ገለገ

- ፩. ያቸ ልጅ ቆንጆ ናት
- ፪. እነዚያ ኤልሳቤጥና ማርያም ናቸው
- ፫. ያ የወንጌል ተማሪ ነው
- ፬. ይኸ መጽሐፍ አዲስ ነው
- ፭. እነዚህ የክርስቶስ አገልጋዮች ናቸው

ጎራ /ምረጥ/

- ፩. _____ አንትን ገበ ኢየሩሳሌም
 - ሀ. ሐፍ ለ. ሐረ ሐ. ሐራ
 - መ. ሐርክን ሠ. ሐርከሙ
- ፪. _____ ሚካኤል አመ ተሰቅለ አምላኩ።
 - ሀ. አርመሙ ለ. አርመማ ሐ. አርመምክሙ መ. አርመሙ
- ፫. ቅድስት _____ ወለተ ጴጥሮስ
 - ሀ. ይእቲ ለ. ውእቱ ሐ. ውእቶሙ መ. ውእቶን
- ፬. _____ አንተ ላዕለ ዐራት። /ዐራት - አልጋ፣ ላዕል - ላይ/
 - ሀ. ኖምኩ ለ. ኖምን ሐ. ኖማ
 - መ. ኖምክ ሠ. ኖመ
- ፭. _____ ይእቲ ኢየሩሳሌም ሀገሮሙ ለነቢያት
 - ሀ. ዝንቱ ለ. ዛቲ ሐ. ዛ መ. ዝክቱ ሠ. ለ ወ ሐ
- ፮. _____ ሞተ በእንተ ከሱ /በሰ ጅሱ/
 - ሀ. ይእቲ ለ. ውእቱ ሐ. ውእቶሙ መ. አልክቱ

፩. _____ እና ንብ ዐራት ኪሉ

ሀ. ጌሠ ለ. ጌሥኩ ሐ. ጌሠት መ. ጌሥኪ

፪. መኑ _____ እጉዮ?

ሀ. ስምክሙ ለ. ስምኑ ሐ. ስምክ መ. ስምኪ ሠ. ሀ ወ ሐ

፫. እና _____ ወንጌላ መንግሥተ ሰማያት

ሀ. ሰበኩ ለ. ሰበክኩ ሐ. ሰበክነ መ. ሰበክሙ

፬. እሉ ሰብእ _____ እም ሶርያ

ሀ. መጽእ ለ. መጽሉ ሐ. መጽእነ መ. መጽእክሙ

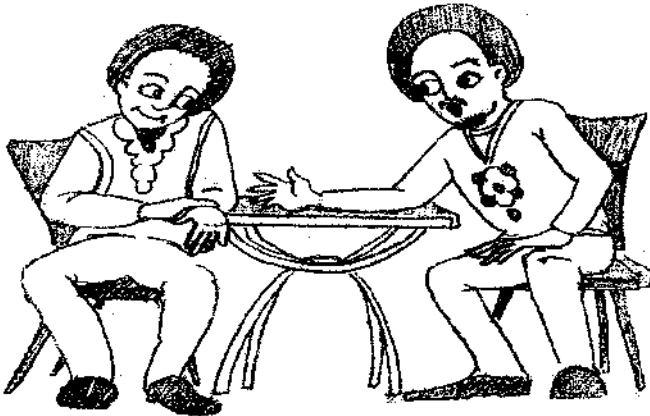
፭. እፎ _____ እጉትዮ አስካላ ማርያም። /ገደራ - አደራ/

ሀ. ገደርክ ለ. ገደርክሙ ሐ. ገደራ መ. ገደርኪ

፮. ተዐቀቡ አንትሙ _____ ኤድሱ። ተዐቀቡ - ተጠበቁ

ሀ. ንብ ለ. እም ሐ. ከመ መ. ምስለ

ሰላምታ

እፎ ገደርክ እጉዮ

/እንዴት አደርክ ወንድሜ/

ትምህርት እፎ ውለቱ

/ትምህርት እንዴት ነው/

ማዕዜ ውለቱ ዘፈጸምክሙ ፈተናክሙ

/መቼ ነው ፈተናችሁን የጨረሳችኩት/

በጽባሕ አይቱ ሐርክ ... ኢረክብኩክ

/በማለጻው ያላገኘሁኩክ የት ጌደክ ነው/

እንብ በጽባሕ ንብ ቤተ ምግብ/ ካፌ ውለቱ ዘሐርኩ

እግዚአብሔር ይሰባሕ

/እግዚአብሔር ይመስገን/

ሠናይ ውለቱ

/ጥሩ ነው/

ዘዮም ወርጎ

/የዛሬ ወር/

ንብ ከኒሣ ቤተ ክርስቲያን

/ወደ ቤተ ክርስቲያን/

እግዚአ ይባርክ ኩን ትጉሀ

/አኔሰ በማለዳ ወደ ካፌ ነበር የሄድኩት/
 ሰምአኒ ዳዕሙ መኑ መሀረ ዮም
 /ሰማኝ እንጂ ዛሬ ማን አስተማረ/
 በይነ ምንት
 /ሰለምን/
 ኩሉ ሰብአ ቤትከ፣ ዳገና ውለቶሙ
 /ኹሉም ቤተሰቦችህ ደገና ናቸው/
 በል ሠናይ ምስየት... ጌሰም ንትራኩብ
 /በል መልካም ምሽት ነገ እንገናኝ/

/ጌታ ይባርክህ ትጉን ኹን/
 ...በይነ ነገረ ማረያም
 /...ሰለ ነገረ ማረያም/
 እወ ሎቱ ስብሐት
 /አዎ ምስጋና ለሱ ይኹን/
 ነሆ ለሱልነ
 እሺ ለኹላችን

ንግግር /Conversation/

እመቤት

ሰላም ለኪ ገነት
 ሰላም ላንቺ ይኹን ገነት
 እፎ ገደርኪ እጎትየ
 እንደምን አደርሺ እጎቱ?
 ትምህርት እፎ ውለቱ
 ትምህርት እንዴት ነው?
 ሐይወት እፎ ውለቱ
 ሐይወት እንዴት ነው?
 እይቱ ውለቱ ቤተ ትምህርትኪ
 ትምህርት ቤትሺ የት ነው?
 ዛቲ እጎትኪ ይእቲ
 ይቺ እጎትሺ ናትን?
 መኑ ውለቱ ስማ
 ስሟ ማን ነው?
 ዝንቱ መጽሔት ምንት ውለቱ? «ጎሐ» ውለቱ?
 ይኸ መጽሔት ምንድን ነው? «ጎሐ» ነው?
 በዐለ ትንሣኤ እፎ ውለቱ
 የትንሣኤ በዐል እንዴት ነው?
 ቤተ እግዚአብሔር ውለቱ ዘገደርኪ
 ቤተ እግዚአብሔር ነው ያደርሸው

ገነት

ወሰላም ለኪ እመ-ቤት
 ሰላም ላንቺም ይኹን እመ-ቤት
 እግዚአብሔር ይሰባሕ
 እግዚአብሔር ይመሰገን
 ሠናይ ውለቱ
 ጥሩ ነው
 ዳገና ውለቱ
 ደገና ነው
 «6 ኪሎ» ውለቱ ቤተ ትምህርትየ
 ትምህርት ቤቱ 6 ኪሎ ነው
 እወ እጎትየ ይእቲ
 አዎ እጎቱ ናት
 ብርቱካን ውለቱ ስማ
 ስሟ ብርቱካን ነው
 አኮ ሐመር ውለቱ
 አይደለም ሐመር ነው
 ጥቀ ሠናይ
 በጣም ቆንጆ/ጥሩ/ ነው
 በእማን
 በእውነት

ላሆ ዳገና ኩኒ ሠናይ በዐል
አሺ ደገና ኹኒ መልካም በዓል

ለክልሌን
ለኹለታችንም

፪. ወልተ ገበ ልሳነ ግእዝ

- ፩. ዛቲ ወለት ሠናይት ይእቲ።
- ፪. አልክቶን ኤልሳቤጥ ወሶስና ውእቶን
- ፫. ዝኹ ወልድ ኤልያስ ውእቱ።
- ፬. ዝ መጽሐፍ ሐዲስ ውእቱ።
- ፭. አሉ ካህናተ እግዚአብሔር ውእቶሙ
- ፮. ዝንቱ አንበሳ ዐቢይ ወእቱ።
- ፯. ውእቱ ከልብ መጽአ።
- ፰. ዝንቱ ወልድ መንፈሳዊ ውእቱ።
- ፱. አሉ ውሉድ መጽኡ እም ዐራት ኪሎ።
- ፲. አሉንቱ አበው ሖሩ ገበ ገዳም።

፪፫. አገናዛቢዎች - ዝርዝር፣ /Possesives/

አገናዛቢ የምንለው የማንነትን የሚያመለክቱ ቀለማትን የያዘ ሰዎችን ለሌሎች ማለት ነው። ለምሳሌ፡- እናቷ፣ እናቱ፣ እናታቸው፣ እናታችን፣ እናትሽ፣ እናትኸ፣ እናትኸ፣ እናቱ ወዘተ...። ከዚህ ላይ እናት የሚለው ቃል ቀለማቱን እንደለዋወጠ መገንዘብ አለብን። ስለዝንም ሽ፣ ኸ ወዘተ... የሚሉት ፊደላት የማንነትን ለማመልከት እናት ከሚለው ቃል /ሰም/ ላይ የተጨመሩ ቀለማት ናቸው። በግእዝ ያሉ ፊደላት ደግሞ ከ /ሀ/፣ ኪ/ኪ/ ወዘተ... ናቸው እስኪ ቡዝርዝር እንመልከታቸው።

፪. ፫. ፩. አገናዛቢ ቅጽሎች /Possessive adjectives or determiners/

ሀ. የቃሉ የመጨረሻ ፊደል ሳድስ ሲኾን ወይም ሰም ሲኾን
እም - እናት

እነ /እነ/	እምየ	እናቱ	My mother
እንተ /እንተ/	እምከ	እናትኸ	Your mother
እንቲ /እንቲ/	እምኪ	እናትኸ	Your mother
እንትሙ /እናንተ/	እምከሙ	እናታችኹ	Your mother
እንትን /እናንተ/	እምከን	እናታችኹ /ለሴቶች/	Your mother
ንሕን /እኛ/	እምን	እናታችን	Our mother
ውእቱ /እሱ/	እሙ	እናቱ	His mother
ይእቲ /እሷ/	እማ	እናቷ	Her mother

ውእቶሙ /እነርሱ/	እሞሙ	እናታቸው	Their mother
ውእቶን /እነርሱ/	እሞን	እናታቸው /ለሴች/	Their mother.

❖ አገናዛቢ ቅጽሎች /Possessive adjectives/

ግእዝ	እግግሊዘኛ	እሚርኛ
የ	my	የ/ኣ
ከ	your	ሀ/ህ
ኪ	your	ሽ [ሺ]
ከሙ	your	ችሁ/ኹ
ከን	your	ችሁ/ኹ
ነ	our	ን
ኡ	his	ኡ
ኣ	her	ኡ-ኣ
እሙ	their	ቸው
እን	their	ቸው
እግዚእ - ጌታ	እግዚእት - እመቤት	
እግዚእየ - ጌታየ /የኔጌታ/	እግዚእትየ - እመቤቴ	
እግዚእከ - ጌታሀ	እግዚእትከ - እመቤትኸ	
እግዚእኪ - ጌታሽ	እግዚእትኪ - እመቤትሽ	
እግዚእከሙ - ጌታችሁ	እግዚእትከሙ - እመቤታችኹ	
እግዚእከን - ጌታችሁ	እግዚእትከን - እመቤታችኹ	
እግዚእነ - ጌታችን	እግዚእትነ - እመቤታችን	
እግዚኡ - ጌታው	እግዚእቴ - እመቤቴ	
እግዚኣ - ጌታዋ	እግዚእታ - እመቤቷ	
እግዚእሙ - ጌታቸው	እግዚእቶሙ - እመቤታቸው	
እግዚእን - ጌታቸው	እግዚእቶን - እመቤታቸው	

ከላይ የተመለከትናቸው ስሞች የመጨረሻ ፊደላቸው ባድስ መኾኑን ያሰታውሱ።

፩. የ. ፩. በመስተዋድድና በአያያዥ- በተሰማሚ ቃላት

Prepositions and Conjunctions

መስተዋድድ የሚባሉት ገበ / to / ወደ፣ ከንድ፣ ምስለ / with / ጋር ወዘተ...

ገበ - ወደ፣ ከንድ	ምስለ / with / ጋር
እነ ገቤየ - ወደ እኔ	to me ምስሌየ - ከእኔ ጋር
እንተ ገቤከ - ወደ እንተ	to you ምስሌከ - ከእንተ ጋር

አንቲ ኅቤኪ - ወደ አንቺ	to you	ምስሌኪ - ከአንቺ ጋር
አንትሙ ኅቤክሙ - ወደ እናንተ	to you	ምስሌክሙ - ከእናንተ ጋር
አንትን ኅቤክን - ወደ እናንተ	to you	ምስሌክን - ከእናንተ ጋር
ንሕነ ኅቤነ - ወደ እኛ	to us	ምስሌነ - ከእኛ ጋር
ወእቱ ኅቤሁ - ወደ እሱ	to him	ምስሌሁ - ከእሱ ጋር
ይእቲ ኅቤሃ - ወደ እሷ	to her	ምስሌሃ - ከእሷ ጋር
ወእቶሙ ኅቤሆሙ - ወደ እነሱ	to them	ምስሌሆሙ - ከእነሱ ጋር
ወእቶን ኅቤሆን - ወደ እነሱ	to them	ምስሌሆን - ከእነሱ ጋር

እምነ - ከ /from/

እምኔዮ -	ከእኔ -	from me
እምኔከ -	ከአንተ -	from you
እምኔኪ -	ከአንቺ -	from you
እምኔክሙ -	ከእናንተ -	from you
እምኔክን -	ከእናንተ -	from you
እምኔነ -	ከእኛ -	from us
እምኔሁ -	ከእሱ -	from him
እምኔሃ -	ከእሷ -	from her
እምኔሆሙ -	ከእነሱ -	from them
እምኔሆን -	ከእነሱ -	from them

ግዕዝ ቃላት፡- በመስተዋድዶች ሁ/ በውእቱ/፣ ሃ/ በይእቲ/፣ ሆሙ /በውእቶሙ/፣ ሆን በውእቶን እንደገቡ እናስተውል።

- የመስተዋድዶች የመጨረሻ ፊደል በአብዛኛው ግእዝ ነው። ዲቦ/ላይ፣ ላዕል /ላይ/ እንደ እነ ገቦ፣ ምስል ይዘረዘራሉ።

ጲ.፫.፫. በጥሬ ዘር፡- ጥሬዘር የሚባለው የቃሉ የመጨረሻ ፊደል እምስተኛ ፊደል ሲኾን ነው።

ምሳሌ፡- ቅዳሴ፣ ውዳሴ፣ ዝማሬ፣ ...

ቅዳሴ - ምስጋና

እነ ቅዳሴዮ - ምስጋናዮ

አንተ ቅዳሴከ - ምስጋናክ

አንቲ	ቅዳሴኪ	-	ምስጋናሽ
አንትሙ	ቅዳሴክሙ	-	ምስጋናችሁ
አንትን	ቅዳሴክን	-	ምስጋናችሁ
ንሕነ	ቅዳሴነ	-	ምስጋናችን
ውእቱ	ቅዳሴሁ	-	ምስጋናው
ይእቲ	ቅዳሴሃ	-	ምስጋናዋ
ውእቶሙ	ቅዳሴሆሙ	-	ምስጋናቸው
ውእቶን	ቅዳሴሆን	-	ምስጋናቸው

ግስታውሻ፡- በጥሬዘርም ሁ፣ ሃ፣ ሆሙ፣ ሆን የሚባሉትን ቀለማት አስተውል።
 - በአብዛኛው ጊዜ ከሳድስ ውጭ ባሉ ቃላት የ«ለ»ን እና የ«ሐ»ን አካሄድ እንከተላለን።

አገናዛቢ ቅጽሎች /ቅጥያዎች/ possessive markers /
 በ «ለ» እና በ«ሐ» ዝርዝር

ግላዝ	እንግሊዝ	የአማርኛ
የ	my	የ
ከ	your	ሀ/ሽ
ኪ	your	ሽ
ክሙ	your	ችሁ/ሽ
ክን	your	ችሁ/ሽ
ነ	our	ን
ሁ	his	ው
ሃ	her	ዋ
ሆሙ	their	ቸው
ሆን	their	ቸው

እስካሁን የተመለከትነው በነጠላ ቁጥር ሲሆን ከአሁን በኋላ ደግሞ በብዙ ቁጥር ላይ ያለውን ሺደት ይሾናል።

ዘመድ	-	ዘመደ።	አዝማድ	-	ዘመዶች	ወለት	-	አዋልድ/ሴት	ልጅ/	ሴት	ልጆች/
አነ		አዝማድየ	-	ዘመዶች				አዋልድየ	-	ልጆቼ	
አንተ		አዝማዲከ	-	ዘመዶችህ				አዋልዲከ	-	ልጆችህ	

አንቲ አዝማድኪ - ዘመዶችሽ
 አንትሙ አዝማዲክሙ - ዘመዶቻችሁ
 አንትን አዝማዲክን - ዘመዶቻችሁ
 ንሕነ አዝማዲነ- ዘመዶቻችን
 ውእቱ አዝማዲሁ - ዘመዶቹ
 ይእቲ አዝማዲሃ - ዘመዶቿ
 ውእቶሙ አዝማዲሆሙ - ዘመዶቻቸው
 ውእቶን አዝማዲሆን - ዘመዶቻቸው

አዋልድኪ - ልጆችሽ
 አዋልዲክሙ - ልጆቻችሁ
 አዋልዲክን - ልጆቻችሁ
 አዋልዲነ - ልጆቻችን
 አዋልዲሁ - ልጆቹ
 አዋልዲሃ - ልጆቿ
 አዋልዲሆሙ - ልጆቻቸው
 አዋልዲሆን - ልጆቻቸው

ግስታወሻ:- «ደ» የሚለው ፊደል እራሱን በመቼ ጊዜ እንደለወጠ አስተውል።
 ቡ«አ» ስለ በዛ ነው። ወልድ - ውሉድ በሚለው ግን በ«ኦ» ስላልበዛ ራሱን
 ወደ ሣልስ አይለውጥም።

ወልድ - ልጅ

ደቂቅ - ልጅ /ልጆች/

ጁ. ፫. ፩. አንዳንድ ለየት ያሉ አካሄዶች /Exceptions/

አብ - አባት

በእንተ - ስለ

አነ አቡዩ - አባቴ

በእንቲአየ - ስለ እኔ

አንተ አቡከ - አባትሽ

በእንቲአከ - ስለ አንተ

አንቲ አቡኪ - አባትሽ

በእንቲአኪ - ስለ አንቺ

አንትሙ አቡክሙ - አባታችሁ

በእንቲአክሙ - ስለ እናንተ

አንትን አቡክን - አባታችሁ

በእንቲአክን - ስለ እናንተ

ንሕነ አቡነ - አባታችን

በእንቲአነ - ስለ እኛ

ውእቱ አቡሁ - አባቱ

በእንቲአሁ - ስለ እሱ

ይእቲ አቡሃ - አባቷ

በእንቲአሃ - ስለ እሷ

ውእቶሙ አቡሆሙ - አባታቸው

በእንቲአሆሙ - ስለ እነሱ

ውእቶን አቡሆን - አባታቸው

በእንቲአሆን - ስለ እነሱ

በእርግጥ ከላይ ያየናቸው የዝርዝር ኺደታቸው ለየት ያለ ቢኾንም በአንዳንድ የቤተ ክርስቲያን ጥንታውያት መጻሕፍት አባቱ ለማለት አቡሁ በማለት ፈንታ በትክክለኛ አካሄድ አቡ ሲል ይገኛል። የተለመደው ግን ከላይ የተመለከተው ለየት ያለው አካሄድ ነው።

ጁ. ዲ. ሩ. አገናዛቢ ተውላጠ ሰዎች /possessive pronouns/

ሀ. ዚአዮ - እኔ፣ የኔ፣ የኔው /ነጠላ/ /mine/

ለ. እንቲአዮ - እኔ፣ የኔ፣ የኔዎ፣ የኔይቷ፣ /ብዙ ጊዜ ለእንስታይ ነጠላ/ /mine/

ሐ. እሊአዮ - እኔ ፣ የኔ፣ የኔዎቹ/ ለብዙ/ /mine/

እነ	ዚአዮ	እንቲአዮ	እሊአዮ	mine
እንተ	ዚአከ	እንቲአከ	እሊአከ	yours
እንቲ	ዚአኪ	እንቲአኪ	እሊአኪ	yours
እንትሙ	ዚአከሙ	እንቲአከሙ	እሊአከሙ	yours
እንትን	ዚአከን	እንቲአከን	እሊአከን	yours
ንሕነ	ዚአነ	እንቲአነ	እሊአነ	ours
ውእቱ	ዚአሁ	እንቲአሁ	እሊአሁ	his
ይእቲ	ዚአሃ	እንቲአሃ	እሊአሃ	hers
ውእቶሙ	ዚአሆሙ	እንቲአሆሙ	እሊአሆሙ	theirs
ውእቶን	ዚአሆን	እንቲአሆን	እሊአሆን	theirs

ዚአዮ:- እኔ ተብሎ ሲተረጉም «ዘ» ሲጨመርበት /ዘዚአዮ/ የእኔ ተብሎ ይተረጎማል።

ምሳሌ:- በዘ ሲያያዝ ዘ-የ

ሐመር ዘዚአነ ወፅአት በጊዜሃ - የእኛ መርከብ /ሐመር - በቁሙ/ በጊዜሃ ወጣች።

እነት ዘዚአነ ቅድስት ይእቲ - የእኛ እነት ቅድስት ናት።

ዘዚአነ ሞተ ነሥእ - የእኛን ሞት እርሱ ተሸከመ

ቃላት

ሀ. የግስ ቃላት፣

ከብረ - ከበረ

ሮፀ - ሮጠ

ጸሐፊ - ጸፈ

ከበበ - ከበበ

ገፍዐ - ገፋ

አቅረበ - አቀረበ

አተወ - ገባ

አግዘ - ነፃ አወጣ

በእ - ገባ

ቀርበ - ቀረበ

ገብረ - ሠራ፣ ፈጠረ

ተገብረ - ተደረገ

ነቀው - ጮኾ

ገልቀ - አለቀ

ተጋደለ - ተጋደለ

ተማገፀን - ተማፀን

ለ. የቦታ ስም፣

ሀገር - አገር ትዕይንት - ከተማ

ብሔር - አገር

አህጉር - አገሮች ደወል - መንደር /ጉጥ፣ክፍል/ ዐቀብ - ዐቀበት

ብሔራት - አገሮችዐለም - ዐለም አድማስ - ዳርቻ

መርሶ - ወደብ ጽንፍ - ዳርቻ

ደብር - ተራራ ዐውድ - አደባባይ

መርሕብ - ሜዳ

ፆላማድ፣

ወልተ ገበ ልሳነ ዐምሐራ

፩. ሠራዊተ ኢትዮጵያ ተጋደሉ በእንተ ሀገሮሙ

፪. አልቦ /የለም / ሰላም በዘመንን

፫. አዝማዲን ገልቁ በኤድስ ወበኩናት

፬. እግዝእትየ ነጽሪ ጎቤየ

፭. እሰግድ ለክርስቶስ በብረከየ /ብረከ - ጉልበት/

ወልተ ገበ ልሳነ ግእዝ

፩. እፍቴና አባቴ መጡ

፪. ፀሐይነሽ አጎቴ ናት

፫. አባቶቼ ወደ ገዳም ሺዳ

፬. ጌታየ እግዚአብሔር ከበረ

፭. ኤፍሬም ውዳሴዬን ጻፈ

አስተዛምድ ቃላተ «ሀ» ምስለ ቃላተ «ለ»

ቢዕ - ቅደኛ

፩. ቅደኛየ አ/ ቢዖሙ their friend

፪. ቅደኛችሽ/ሀ በ/ ቢግ her friend

፫. ቅደኛሽ/ሀ ገ/ ቢዕከ your friend

፬. ቅደኛሽ/ሺ	ደ/ ቢፅነ	our friend
፭. ቅደኛችኹ/ሁ /ለሴት/	ሀ/ ቢፅኪ	your friend
፮. ቅደኛችን	ወ/ ቢፅክሙ	your friend
፯. ቅደኛው	ዘ/ ቢፆን	their friend
፰. ቅደኛዎ	ሐ/ ቢፅዩ	my friend
፱. ቅደኛቸው	ጠ/ ቢፅክን	your friend
፲. ቅደኛቸው /ለሴት/	ጨ/ ቢፀ	his friend

፪. ፫.፬. አገናዛቢ አጸፋዎችና /Possessives/ ስሞች

አገናዛቢ አጸፋዎች በስም መድረሻ ዕያረፉ ስሙ የሚመለከተው ነገር ለማን እንደሆነ የሚያሳዩ ናቸው። ምሳሌ፦ እናቴ፣ እናትኸ፣ እናቱ፣ እናቷ...

በዐረፍተ-ነገር

ማርያም ድንግል እምነ ይእቲ
 ወልድኪ እድኅን ዐለሙ
 አይቴ ተሰቅለ ወልዳ
 ወልድዩ ትጉን ውእቲ

በቃላት እም፣ ጸሎት እና ቅዳሴ የሚባሉት ስሞች እንዴት እንደሚለወጡ ተመልከት።

እነ	እምየ/እናቴ/	ጸሎትዩ	ቅዳሴዩ
አንተ	እምከ	ጸሎትከ	ቅዳሴከ
አንቲ	እምኪ	ጸሎትኪ	ቅዳሴኪ
ይእቲ	እማ	ጸሎታ	ቅዳሴሃ
አንትሙ	እምክሙ	ጸሎትክሙ	ቅዳሴክሙ
ንሐነ	እምነ	ጸሎትነ	ቅዳሴነ
አንትን	እምክን	ጸሎትክን	ቅዳሴክን
ውእቶሙ	እሞሙ	ጸሎቶሙ	ቅዳሴሆሙ
ውእቶን	እሞን	ጸሎቶን	ቅዳሴሆን

ማስታወሻ

የቃሉ መጨረሻ ፊደል ሳድስ ካልሆነ ሁኑሃ ይላል። ቅዳሴሁ፣ ቅዳሴሃ እንዲል። የቃሉ መጨረሻ ፊደል ሳድስ ከሆነ ፊደሉን ለጊዜው መቀየር ነው። ጸሎቱ፣ ጸሎታ

እንዲህ የሚገኘው ግን በስም ብቻ ነው። በመስተዋድዶች ላይኸን ይችላል።

አጠቃላይ/መስተዋድዶች/ እንዴት እንደሚለወጡ፣ ገበ - ወደ ፣ ዲበ - ላይ . . .

ገበየ/ወደእኔ/	ላዕሌየ/በላይ/	ከማየ/እንደእኔ/	ታሕቴየ
ገበከ	ላዕሌከ	ከማከ	ታሕቴከ
ገበኪ	ላዕሌኪ	ከማኪ	ታሕቴኪ
ገበሁ	ላዕሌሁ	ከማሁ	ታሕቴሁ
ገበሃ	ላዕሌሃ	ከማሃ	ታሕቴሃ
ገበነ	ላዕሌነ	ከማነ	ታሕቴነ
ገበክሙ	ላዕሌክሙ	ከማክሙ	ታሕቴክሙ
ገበክን	ላዕሌክን	ከማክን	ታሕቴክን
ገበሆሙ	ላዕሌሆሙ	ከማሆሙ	ታሕቴሆሙ
ገበሆን	ላዕሌሆን	ከማሆን	ታሕቴሆን

. Possessives

Possessives with adjectives. The other word that adopts a similar feature like the above preposition is ኩላንታ : [k^willanta]= the whole part.

GGMS and GIMS > GCTP and GPTP

- ኩላ: [kull] > ኩላ or may be vice versa
- ኩላንታየ [k^will llentayə] = 'all my part'
- ኩላንታከ [k^willentakə] = 'all your part' (Ms,s) 2nd person
- ኩላንታኪ [k^willentakij] = 'all your part' (Fm,s) "
- ኩላንታክሙ [k^willentakmu] = 'all your part' (Ms,pl) "
- ኩላንታክን [k^willentakn] = 'all your part' (Fm,pl) "
- ኩላንታነ [k^willentanə] = 'all our part' (Ms and Fm, pl) 1st
- ኩላንታሁ [k^willentahu] = 'all his part'
- ኩላንታሃ [k^willentaha] = 'all her part'
- ኩላንታሆሙ [k^willentahomu] = 'all their part' (Ms,pl) 3rd person
- ኩላንታሆን [k^willentahon] = 'all their part' (Fm,pl) "

Nowadays, the proto * *h^hʌ:* > *h^hʌ:* > *h^hʌ:*

Ex :

h^hʌ/h^hʌንታዖ [kulləntayə]

h^hʌንታክ [kulləntakə]

h^hʌንታኪ [kulləntaki]

h^hʌንታክሙ [kulləntakmu]

h^hʌንታክን [kulləntakn]

Possessives with nouns

GGMS and GIMS > GCTP and GPTP

'My hand'	* <i>አድዖ:</i>	[ʔdyə]	<i>አድዖ</i>	[ʔdeyə]
'your hand'	<i>አድክ</i>	[ʔdkə]	<i>አድክ</i>	[ʔdekə]
'your hand'	<i>አድኪ</i>	[ʔdki]	<i>አድኪ</i>	[ʔdekə]
'your hand'	<i>አድክሙ</i>	[ʔdkmu]	<i>አድክሙ</i>	[ʔdekmu]
'your hand'	<i>አድክን</i>	[ʔdekn]	<i>አድክን</i>	[ʔdekn]
'our hand'	<i>አድን</i>	[ʔdnə]	<i>አድን</i>	[ʔdenə]
'his hand'	<i>አድ</i>	[ʔdu]	<i>አድሁ</i>	[ʔdehu]
'her hand'	<i>አዳ</i>	[ʔda]	<i>አድሃ</i>	[ʔdeha]
'their hand'	<i>አድሙ</i>	[ʔdomu]	<i>አድሆሙ</i>	[ʔdehomu]
'their hand'	<i>አድን</i>	[ʔdon]	<i>አድሆን</i>	[ʔdehon]

Nowadays *አድዖ:* which is equivalent to the form of preposition like ግቤ ; ዲቤ : is significant. The stem of the noun is likely to be *አድድ:*. However, the present *አድሃ* doesn't solve the problem related to the word *አዳ/debt*. If we see *አድሃ:* it could be her hand or her debt. In this case, if we use the earlier *አዳ* as her hand and the present *አድሃ:* as her debt the problem may be solved. Some traditional scholars want to solve the problem by using the word *ዕዳ:* to mean debt. But still the conjugation and usage of the early period and the present time is different in the term hand and debt.

The function of ኣ (e) to make compound nouns and prepositions:

	Gloss
አምላካዎ [ʔəmlakyə]	'my God'
አምላካህ [ʔəmlakkə]	'your God'
አምላካሁ [ʔəmlakkij]	'your God'
አምላካህሙ [ʔəmlakkmu]	'your God'
አምላካህን [ʔəmlakkni]	'your God'
አምላካን [ʔəmlaknə]	'our God'
አምላኩ [ʔəmlaku]	'his God'
አምላካ [ʔəmlaka]	'her God'
አምላካሙ [ʔəmlakon]	'their God'
አምላካን [ʔəmlakon]	'their God'

	Gloss
ገርህህህዎ [brhənyə]	'my light'
ገርህህህህ [brhənkə]	'your light'
ገርህህህሁ [brhənkij]	'your light'
ገርህህህህሙ [brhənkmu]	'your light'
ገርህህህህን [brhənakni]	'your light'
ገርህህህ [brhənu]	'his light'
ገርህህህ [brhəna]	'her light'
ገርህህህሙ [brhənomu]	'their light'
ገርህህህን [brhənon]	'their light'

ሀ > ሃ at the present time

፲፫.፯ አገናካቢ ተውላጠ-ሰሞኛ

ጾኔ፣ ያንተ፣ ያንቺ፣ የናንተ. . . /

፩. ዚአዎ/እኔ/፣ የኔ፣ የኔው

፪. እንቲአዎ /እኔ/፣ የኔ፣ የኔው

፫. እሊአዎ /እኔ/፣ የኔ፣ የኔዎቹ

እነ	ዚአዮ	እንቲአዮ	እሊአዮ
እንተ	ዚአከ	እንቲአከ	እሊአከ
እንቲ	ዚአኪ	እንቲአኪ	እሊአኪ
ውእቱ	ዚአሁ	እንቲአሁ	እሊአሁ
ይእቲ	ዚአሃ	እንቲአሃ	እሊአሃ
ንሐነ	ዚአነ	እንቲአነ	እሊአነ
እንተሙ	ዚአከሙ	እንቲአከሙ	እሊአከሙ
እንትን	ዚአከን	እንቲአከን	እሊአከን
ውእቶሙ	ዚአሆሙ	እንቲአሆሙ	እሊአሆሙ
ውእቶን	ዚአሆን	እንቲአሆን	እሊአሆን

ምሳሌ ፡ ፩. በተናባቢ

እሙ-ዚአዮ፣ የእኔ እናት
 እቡ-ዚአከሙ፣ የእናንተ አባት

ምሳሌ ፡ ፪. በ ዘ ሲያያዝ

ሐመር ዘዚአነ፣ የእኛ መርከብ

እቡው ዘዚአነ አብርሃም ወይስሐቅ ውእቶሙ፣ የእኛ አባቶች አብርሃምና ይስሐቅ ናቸው።

ማስታወሻ

የዚአዮ፣ እንቲአዮ፣ እሊአዮ ምንጫቸው ዘ፣ እንተ፣ እሊ ከሚሉት ነው። ስለዚህ የአገናዛቢዎችን ሞያ ለመለየት ወደ ጓላ በመመለስ የ ዘ፣ እሊ ሞያቸው ምን እንደሆነ መለየት አለብን።

«ዘ» ለብዙም፣ ለነጠላም

«እሊ» ለብዙ

«እንተ» ለነጠላ

ዘ፣ እሊ፣ እንተ- የ

፪.፫.፭ የአገገንድ አገናዛቢ አጻፋዎች ዝርዝር

ካልእ ሌላ፣ ካልእከ /ሌላኸ/ ካልእኪ ሌላኺ

ቀደምት /የቀደሞ ሰዎች/፣ ቀደምትከሙ/የቀደሞ ሰዎች የኾናችኹ እናንተ/

ክልሌ፣ ኹለት፣ ክልሌሆሙ /ኹለታቸው/፣ ክልሌነ /ኹለታችን/ ክልሌከሙ /ኹለታችኹ/

በበይናት / በመካከል እርስ በርስ

በበይናቲን/እርስ በርሳችን /በበይናቲሆሙ/እርስ በርሳቸው/ በበይናቲክሙ/እርስ በርሳችሁ/

ኩሉ ኹሉ፣ ኩሉሙ /ኹላቸው/፣ ኩልክሙ /ኹላችኹ/፣ ኩልነ /ኹላችን/

ባሕቲት፣ ብቻ፣ ባሕቲቶሙ/ብቻቸውን/፣ ባሕቲትየ /ብቻየን/፣ ባሕቲታ /ብቻዋን/

አመ ጊዜ፣ አሜሃ /በዚኸ ጊዜ/ በዚያ ጊዜ ፣ ወዲያው/

ሰጠ ጊዜ፣ ሰቤሃ /በዚኸ ጊዜ፣ በዚያ ጊዜ፣ ወዲያው/

ምሳሌ፡-

ዘትፈቅድ ለርእሰከ ግበር ለካልእከ፣ ለራሰኸ የምትፈልገውን ለሌላው አድረግ።

ሰማእክሙ ዘተ-ብህላ ለቀደምትክሙ /ተ-ብህላ ተባለ/

ቀደምትክሙ ሰገዱ ለእግዚአብሔር አምላክክሙ

ክልሌሆሙ ሐሩ ወበልዑ ኅ-በስተክሙ

ተፋቀሩ በበይናቲክሙ

ተማክርነ በበይናቲነ

ተሰለሉ በበይናቲሆሙ /ተሰለሉ፣ ተጠያየቀ/

ኩልነ አግብርተ እግዚአብሔር ንሕነ

መጽኤ ኩሉሙ ወሰለሉ በእንተ ንጉሃሙ

ሐሩ ኩልክሙ ኅበ ቤትክሙ ለክሙ

ኩሉሙ ነቢያት እስከ ዮሐንስ ተነበዩ

መጻእኩ እምብሔር ርጉቅ ባሕቲትየ

ዝንቱ ብእሲ ነበረ ውስተ ቤቱ ለባሕቲቱ

ዘበልፀ ባሕቲቶ ይመውት ባሕቲቶ

ደ.ደ.ደ የገዕዝ አንቀጽ ዝርዝር እንደ አገናካቢ ሲያገለግል

ቀተል/ቀተሎት/ መግደል ቀተልየ፣ መግደል ቀተልክሙ፣ መግደላችሁ

ቀተለ፣ ገደለ ቀተሎትየ፣ መግደል ቀተሎትክሙ፣ መግደላችሁ

ቀደሰ፣ አመሰገነ ቀደሰየ፣ ምስጋናየ ቀደሰክሙ፣ ማመስገናችሁ

ገር/ገርቲ/፣ መሥራት ቀደሰትየ፣ ምስጋናየ ቀደሰትክሙ፣ ማመስገናችሁ

ዝር፣ ሠራ ገርየ ፣ሥራየ ገርክሙ፣ ሥራችሁ

ገርቲትየ፣ ሥራየ ገርቲትክሙ፣ ሥራችሁ

Article. Ge'ez has both definite and indefinite articles. Indefinite articles are [ʒəhədu] አሐዳ := 'an', 'a' - 'them' [ʒəhəttij] አሐተ: = 'an', 'a' - feminine. Definite articles of Ge'ez are not much known by many scholars. In the Ge'ez language, these types of articles are found. The indefinite articles can be expressed by using አሐዳ: or አሐተ:....And the definite articles are አሐዳ : አሐተ: The definite articles were sometimes expressed by አ፡ ሁ፡ አ፡ሃ. These can also be possessives. Examples are here. [wərkū] ወርቁ: = 'The Gold', 'his God' [bʒisiʎu] ብሉሊኦ: = 'The man', 'his/ his' [bʒisihū] ብሉሊሁ: = 'The man', 'his/ his' [bʒisitha] ብሉሊትኦ: = 'The woman', 'hers or her' [səbʎu] ሰብኦ: := 'The men'.

According to Schneider (1959), definiteness is often marked by elaborate syntactic means, i.e. by special order in phrases and construction. There is no definite article prefix corresponding to the ha- of Hebrew or South Arabian or the 'al- of Amharic. Nevertheless, the definite article of Ge'ez equivalent to Hebrew ha- are placed as a suffix. These are -au, -aa -hu and -ha.

Functional morphemes include: conjunctions, prepositions, articles, pronouns. **prepositions with possessive markers/** Derivation of preposition በ/in a noun/ *ጸጋ: ዘነሃ/ሥእክሙ: ጸጋ: ወ/ሃሉ:: [s'əgga zənəsaʔikmu] 'that you received in gift' (sic) the present Gospel says that በጸጋ: ዘነሃ/ሥእክሙ: [s'əgga zənəšʔakmu]: When we see it, it may give ambiguous meaning. The Gospel of ʒabba Garima may be very clear in this regard to give a better clearer meaning. When we see the present Gospel it may reduce the idea to «vanity». Because it can be translated as you got it with vanity. However, we can derive the preposition በ in both cases. In the first case, the idea is that you who are gifted with gifts from God and have to give for the benefit of the others. በጸጋ: ዘነሃ/ሥእክሙ: [bəs'əgga zənəsaʔikmu] *ዘነሃ/ሥእክሙ: ዘነሃእክሙ: > ዘነሃእክሙ: We see some changes in prepositions such as:

The GGMS and GIMS > GCTP and GPTP

A.*ገሌ : > ገለ

ገለ = በከመ

	Gloss
*ገሌየ [xəbeyə]	'To/ Towards me'
ገሌክ [xəbekə]	'To/ Towards you'
ገሌኪ [xəbeki]	'To/ Towards you'
ገሌከሙ [xəbekɪmu]	'To/ Towards you'
ገሌክን [xəbekɪn]	'To/ Towards you'
ገሌነ [xəbenə]	'To/ Towards us'
ገሌሁ [xəbehu]	'To/ Towards him'
ገሌሃ [xəbeha]	'To/ Towards her'

ገሌሆሙ [xəbehomu] 'To/ Towards them'

ገሌሆን [xəbehon] 'To/ Towards them'

The preposition *ገሌ : of The GGMS and GIMS is different from that of the present ገለ. In this pattern we may suspect the root of ገሌ : may be derived from ገለየ. Again it may solve the problem of another ገለ: derived from ገለለ: which gives a very different meaning. It may also be changed from the third radical ገለ/ደ:It is like Tigrigna into the fifth radical.* ገሌ to make compound nouns :

ገሌ-እግዚአብሔር [xəbe ʔgziʔabher] To/ 'Towards God'

ገሌ-ኢየሱስ [xəbe ʔiyəsus] To/ 'Towards Jesus'

ገሌ with subjunctive:

ገሌ ይበሉ [xəbe ybəlli]

B.ዲሌ : GGMS and GIMS > ዲለ in GCTP and GPTP

	Gloss
ዲሌየ [dibeyə]	'Above me'
ዲሌክ [dibekə]	'Above you'
ዲሌኪ [dibeki]	'Above you'
ዲሌከሙ [dibekɪmu]	'Above you'
ዲሌክን [dibekɪn]	'Above you'
ዲሌነ [dibənə]	'Above us'
ዲሌሁ [dibəhu]	'Above him'
ዲሌሃ [dibəha]	'Above her'
ዲሌሆሙ [dibehomu]	'Above them'
ዲሌሆን [dibehon]	'Above them'

ዲቤ (compound):

ዲቤ -በስር [dibe bə hr]- 'above (the) sea'

ዲቤ- ተቅዋማ [dibe tə k'wama]- 'Above the home of the candle'

C. Prepositions. The function of ኦ (ʔe) is to make compound nouns and prepositions(ጎቤ : ዲቤ : ሶቤ : አሜ : አመ):

The GGMS and GIMS> GCTP and GPTP ጎቤ : ዲቤ : ሶቤ : አመ : አመ

	Gloss
አሜያ [ʔameyə]	'In my time'
አሜከ [ʔamekə]	'In your time' (masc.)
አሜኪ [ʔameki]	'In your time' (fem.)
አሜከሙ [ʔameki mu]	'In your time' (plu.masc.)
አሜከን [ʔamekn]	'In your time' (plu.Fm..)
አሜኝ [ʔamena]	'In our time'
አሜሁ [ʔamehu]	'In his time'
አሜሃ [ʔameha]	'In her time'
አሜሆሙ [ʔamehomu]	'In their time'
አሜሆን [ʔamehon]	'In their time' (plu.Fm.)

In Ge'ez አሜሁ : > አመ : the same አሜሁ : is used. But not with out subjects.

The GIMS has:

ጎቤ : [Xəbə] in place of በከመ [bə kə mə]:

ጎቤ : ዜነዋ : ገበርኤል : ለማርያም : ቅድስት : = 'As Gabriel told to Mary the saint'

ጎቤ : ተወልደ : ክርስቶስ : ለእም : ወላድን ሰገዱ : = 'As cow and donkey bowed to the born Jesus, to where Jesus was' born

Generally speaking, the prepositions took the possessive forms (as conjugated in the ten pronouns).

፪.፬. ተውላጠ-ስም

፪.፬.፩ ተጠቃሽ ተውላጠ-ስም

ነጠላ

ብዙ

ሊተ የእኔ፣ ለእኔ፣ ልኝ

ለነ፣ ለእኛ

ለከ፣ ላንተ፣ ልኸ

ለክሙ፣ ለእናንተ ላችኹ

ሎቶ/ሎ/ል፣ እርሱ፣ ለት

ሎቶ/ሎቶሙ/ሎሙ፣ ለእነርሱ /ላቸው

ላቲ፣ ለእርሷ፣ ለት

ሎን ፣ ለእነርሱ/ለሴቶች/

፪.፬.፪ ባለቤት ተውላጠ-ስም /Subjective Pronoun/

እግዚአብሔር ለሊሁ ፈጠረ ዐለሙ /እግዚአብሔር እርሱ ራሱ ዐለምን ፈጠረ/

ለሊሁ ያእምር

ለሊከ እግዚአ ተአምር እበድዩ

ለሊከ እግዚአ ተአምር ጸእለትዩ

ለሊከሰ ሕይወተ ተሐዩ

ለሊኪ አውሰብኪ

ለሊሃ ትበልዕ ኩሎ ዘትረከብ

ተአምሩ ለሊክሙ ኩሎ ነገረ ዘኮነ በይሁዳ

ለሊሁሰ እግዚአ ኢየሱስ ኢያጥሙቀ ዳእሙ አርዳኢሁ /ዳእሙ . . . እንጂ/

ነጠላ

ብዙ

ለሊሁ፣እርሱ ራሱ /Himself/

ለሊሆሙ፣ እነርሱ ራሳቸው/ Themselves/

ለሊሃ፣ እርሷ ራሷ/Herself/

ለሊሆን፣ እነርሱ/ለሴት//Themselves/

ለሊከ፣ እንተ ራሱህ/ Yourself/

ለሊክሙ፣ እናንተ ራሳችኹ /Yourselves/

ለሊኪ፣እንቺ ራሳችሁ Yourself/

ለሊክን፣ እናንተ ራሳችኹ /ለሴት/ Yourselves/

ለሊየ/ለልዩ፣እኔ ራሴ/ Myself/

ለሊነ፣ እኛ ራሳችን /Ourselves/

፪.፬.፫ ተላቢ ተውላጠ-ስም /Objective Pronouns/

ነጠላ

ብዙ

ኪያየ፣እኔን/Me/

ኪያነ፣ እኛን/Us/

ኪያከ፣ እንተን/You/

ኪያክሙ፣ እናንተን /You/

ኪያኪ፣እንቺን/You/

ኪያክን፣ እናንተን/You/ ለሴት

ኪያሁ፣እሱን/Him/

ኪያሆሙ፣ እነርሱን/You/

ኪያሃ፣እሷን/Her/

ኪያሆን፣ እነርሱን/Them/ለሴት

ምሳሌ-

ዘርእየ ኪያየ ርእየ ለአቡየ
 መኑ ይጸውዕ ኪያክ
 ኪያኪ ሠናይተ ዘፈጠረ እግዚአብሔር ይትባረክ
 ቀድሱ ኪያሁ ወባርኩ ሰሞ
 አምላክነ አድነ ኪያነ እምሞት[እሞት]
 ዘተወክፈ ኪያከሙ ተወክፈ ኪያየ
 ፈኑ ኪያሆሙ ገብ አሕዛብ
 ርእየ ኪያክን ወተፈሰሐ ብክን

ስለዚኸ ተባቢ ማለት «ን» የሚለውን ቃል ወይም ፊደል የሚያመጣ ማለት ነው።

የሌሎች ተሰማሚ ቃላት ትርጉማቸው

- ወ፣ እና
- ወ. . . ከግሱ ጋር የሚገባበት ጊዜ አለው።
- ምሳሌ- ወሐረ፤ ነገር ግን ግሱን ይለውጠዋል ማለት አይደለም።
- ወ. . . ም
- ወ. . . በኹለት ግሶች መሐል ሲገባ የነገሩን አወንታዊነት ይጠብቃል ወይም ያጎለብታል።
- ምሳሌ- ተሰብአ ወተሠገወ /ተሰብአ ማለት ሰው ኾነ፤ ተሠገወ ማለት ሰው ኾነ/
- ኒ. . . ም/እና
- ኒ. . . ትራስ ማለት የንባቡን ቃና ባለማበላሸት ምሳሌ ውእቱኒ
- ከ. . . ውእቱከ

ነገር ግን እንደ «ም» ሊኾኑ ይችላሉ።

አይ፣ ምንት፣ ሚ፣ እ . . . ምን	ብሂል . . . ማለት
ምንታት/አያት/ . . . ምኖች	ቤ . . . ቤ
አይ. . . ማናቸው	ሊ . . . ንገየ
አያት. . . ማናቸው	መ፣ ሂ፣ኒ. . . ም
አይቴ. . . ወዴት	የም. . . ዛሬ
ማዕዚ. . . መቼ	ወትረ/ዘልፈ/ . . . ኹል ጊዜ
እር . . . እንዴት	ዝየ. . . በዚህ፣ በዚያ
በእር. . . ለምን	ህየ . . . በዚህ፣ በዚያ

አሌ፣አ፣ወይ . . . ወዮ	ናሁ፣ ነዋ. . . እነሆ
ባሕቱ. . . ነገር ግን	
ነዩ. . . እነሆኝ	
እመ፣ አዉ. . . ወይም	እስኩ. . . እስኪ
እንጋ /እንጸአ/. . . እንጃ	
ዕንቋዕ፣ጥቀ . . . ስንኩዋን	አመ፣ አሜን፣ አሚን. . . አሚን
ሰ፣ ሳ፣ሰ . . . ማ	ነዐ. . . ና
ንስቲት፣ሕጻጥ፣ሕቀ. . . ትንሽ	ሀብ፣ ሀንካ. . . እንካ
ጥቀ . . . እጅግ	እንቢ. . . እምቢ
ዕሚተ. . . ቀስ ብሎ	እንቋዕ. . . እሰይ፣ አበጀ
ቅድም. . . ፊት	ኩሉ . . . ኹሉ
እንዘ. . . እየ፣ሰ፣ሳ፣ሰ	እመ. . . ለ፣ ባ፣ ብ
ዳዕሙ፣አላ	እንበሉ. . . ያለ፣ ሳይቀር
ባሕቱ. . . እንጂ፣ ነገር ግን	

፪.፩. የ«በ» ወይም የ«ቦ» ዝርዝር

፪.፪.፩. ቦ፣ አለ የማለት ግስ /Verb to have/

አልቦ፣ የለም /No/ ቦ=ቦ፣ በቦ=በእየ፣ አልቦ = በቀሙ

የአንድን ነገር ወይም አካል በባለቤቱ መያዙን ወይም መገኘቱን /መኖሩን/ የሚያመለክት ግስ፣ የማለት ግስ /verb to have/ ተብሎ ይጠራል። ይኸን ስንል አለን፣ አላችኹ፣ አላቸው፣ አለን የሚሉትን የነገርን ወይም የአካልን መኖር የሚያመለክቱትን ማለታችን ነው። ለምሳሌ፡- ወንድም አለኝ፣ ወንድም አለኸ፣ እንት አለኸ፣ አላችኹ፣ ደብተር አለው፣ ነበረው፣ ነበራቸው፣ ነበረን ወዘተ። በእንግሊዘኛው «have/ has» እና የገላፊ ጊዜ «had» የሚለውን የማለት ግስ ወይም «verb to have» መሆኑን እንረዳለን። የማለት ግስ ስንል «አለ» /ሲጠብቅ/ ከሚለው የአማርኛ ግስ የተወሰደ ንዑስ አንቀጽ ነው። ስለኹንም ማጥበቅ አለብን። ስለዚህም ከ «ቦ» አገልግሎት አንዱ የኾነውን ይኸን የ«ቦ» አገልግሎት እንደ የማለት ግስነት እንደሚከተለው በዝርዝር እንመለከታለን።

ብዩ በኔ፣ ብኝ፣ አለኝ	ብነ፣ በእኛ፣ ብን፣ አለን
ብኪ፣ በአንተ፣ አለኽ	ብከሙ፣ በእኛንተ፣ ባችኹ፣ አላችኹ
ብኪ፣ በአንቺ፣ አለኸ	ብክን፣ በእኛንተ፣ ባችኹ፣ አላችኹ
ቦቱ/ቦ/ ቦት አለው፣ በእርሱ	ቦኑ/ቦቶሙ/፣ አላቸው፣ አላችኸ፣ ባቸው/
ባቲ /ባ/ ባት	ቦን/ቦቶን/፣ አላቸው፣ አላችኸ፣ ባቸው

ሀ. የአሁን ጊዜ /Present Tense/

Pronoun + have/has

- አኔ- ብዩ አለኝ I have
- አንተ- ብከ አለኸ You have
- አንቲ- ብኪ አለኸ You have
- አንትሙ- ብከሙ አላችኹ You have
- አንትን- ብክን አላችኹ You have
- ንሕነ- ብነ አለን We have
- ውእቱ- ቦ/ቦቱ አለው He has
- ይእቲ- ባ/ባቲ አላት She has
- ውእቶሙ- ቦሙ/ቦቶሙ አላቸው They have
- ውእቶን- ቦን/ቦቶን አላቸው They have
- ይኸንንም በምሳሌ ሰናዩው:-
- ብዩ እናት- እናት አለኝ I have a sister
- ብከ እናት- እናት አለኸ You have a sister
- ብኪ እናት- እናት አለኸ You have a sister
- ብከሙ እናት- እናት አላችኹ You have a sister
- ብክን እናት እናት አላችሁ- You have a sister
- ብነ እናት እናት አለን -We have a sister
- ቦቲ እናት እናት አለው -He has a sister
- ባቲ እናት እናት አላት -She has a sister
- ቦሙ እናት እናት አላቸው -They have a sister
- ቦን እናት እናት አላቸው -They have a sister

አፍራሹ «አል» ነው፤ አል ነ፤ No /የለም/ / «Not» /

- አልብዩ የለኝም - I do not have
- አልብከ የለኸም - You do not have
- አልብኪ የለኸም - You do not have
- አልብከሙ የላችኹም - You do not have
- አልብክን የላችኹም - You do not have
- አልብነ የለንም - We do not have
- አልቦ/አልቦቱ የለውም - He does not have

- አልባ/አልባቲ የላትም She does not have
 አልቦሙ የላቸውም They do not have
 አልቦን የላቸውም They do not have
 አልብዩ እናት እናት የለኝም
 አልብከ እናት እናት የለኸም
 አልብኪ እናት እናት የለኸም
 አልብክሙ እናት እናት የላቸኹም
 አልብክን እናት እናት የላቸኹም
 አልብነ እናት እናት የለንም
 አልቦቱ እናት እናት የለውም
 አልባቲ እናት እናት የላትም
 አልቦሙ እናት እናት የላቸውም
 አልቦን እናት እናት የላቸውም

ተጨማሪ ምሳሌ

- ምስለ - ጋር ፣ ምንት - ምን
 ምንት ብዩ ምስሌከ - ካንተ ጋር ምን አለኝ?
 ምንት ብዩ ምስሌኪ - ካንቺ ጋር ምን አለኝ?
 ምንት ብዩ ምስሌክሙ - ከእናንተ ጋር ምን አለኝ?
 ምንት ብዩ ምስሌክን - ከእናንተ ጋር ምን አለኝ?
 ምንት ብዩ ምስሌሁ - ከእርሱ ጋር ምን አለኝ?
 ምንት ብዩ ምስሌሃ - ከእርሷ ጋር ምን አለኝ?
 ምንት ብዩ ምስሌሆሙ - ከእነርሱ ጋር ምን አለኝ?
 ምንት ብዩ ምስሌሆን - ከእነርሱ ጋር ምን አለኝ?

A. በገላፊ ጊዜ /Past Tense/

- እነ - ብዩ ነበረኝ I had
 እንተ - ብከ ነበረኸ You had
 እንቲ - ብኪ ነበረኸ You had
 እንትሙ - ብክሙ ነበራችኹ You had
 እንትን - ብክን ነበራችኹ You had
 ንእነ - ብነ ነበረን We had

ውእቱ - ቦቱ ነበረው	He had
ይእቲ - ባቲ ነበራት	She had
ውእቶሙ - ቦሙ ነበራቸው	They had
ውእቶን - ቦን ነበራቸው	They had

ምሳሌዎች:-

ብዩ መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበረኝ	I had a book
ብከ መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበረኸ	You had a book
ብኪ መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበረኸ	You had a book
ብክሙ መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበራችኹ	You had a book
ብክን መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበራችኹ	You had a book
ብነ መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበረን	We had a book
ቦቱ መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበረው	He had a book
ባቲ መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበራት	She had a book
ቦሙ መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበራቸው	They had a book
ቦን መጽሐፍ - መጽሐፍ ነበራቸው	They had a book

አፍራሽ «አል» ነው:: አል - No /አልነበረም/

አልቦ - አልነበረም

አልብዩ - አልነበረኝም I did not have

አልብከ - አልነበረኸም You did not have

አልብኪ - አልነበረኸም You did not have

አልብክሙ - አልነበራችኹም You did not have

አልብክን - አልነበራችኹም You did not have

አልብነ - አልነበረንም We did not have

አልቦቱ/አልቦ - አልነበረውም He did not have

አልባቲ /አልባ - አልነበራትም She did not have

አልቦሙ - አልነበራቸውም They did not have

አልቦን - አልነበራቸውም They did not have

፲፩.፪. «በ» እንደ ማድረጊያ /ምክንያት/ Preposition + objective Pronouns/

«በ» እንደ ማድረጊያ ኾኖ ያገለግላል ስንል በእኔ ላይ፣ በአንተ ላይ፣ በእነሱ ላይ ወዘተ የሚለውን ትርጉም በመያዝ የነገሩ ወይም የአካሉ መፈጸሚያ ምክንያት መኾኑን ይጠቁማል። ይኸንም ስንል በእንግሊዝኛው «by + Objective pronouns» በአማርኛው ደግሞ «በ + ተውላጠ ስም»ን ያመለክታል። በግእዙም ደግሞ ከላይ እንዳየነው ከ«በ»፣ «በ» እና «ባ» ላይ ከግሶች ወይም ከአገናዛቢ ጊዜ እየጨመረን ያመጣናቸውን ቅጥዶዎች የ፣ ከ፣ ኪ... ን ወዘተ መደመራችን ነው። ዝርዝራቸውም እንደሚከተለው ይቀርባል።

ብዩ -	በእኔ	by me
ብከ -	በአንተ	by you
ብኪ -	በአንቺ	by you
ብከሙ -	በእናንተ	by you
ብከን -	በእናንተ	by you
ብነ -	በእኛ	by us
ቦቱ -	በእሱ	by him
ባቲ -	በእሷ	by her
ቦሙ -	በእነሱ	by them
ቦን -	በእነሱ	by them

ግስታዎቹ:- ከዚህ ላይ «በ»ን በማውጣት ብዩ - በእኔ /በ + እኔ/ ይኾናል። ለሌሎችም ማድረጊያ /በ/ የወጣበት በመባል ይታወቃል።

አፍራሺ አኮ - Not /አይደለም/

በ -	by
አኮ ብዩ -	በእኔ አይደለም not by me
አኮ ብከ -	በአንተ አይደለም not by you
አኮ ብኪ -	በአንቺ አይደለም not by you
አኮ ብከሙ -	በእናንተ አይደለም not by you
አኮ ብከን -	በእናንተ አይደለም not by you
አኮ ብነ -	በእኛ አይደለም not by us
አኮ ቦቱ -	በእሱ አይደለም not by him
አኮ ባቲ -	በእሷ አይደለም not by her
አኮ ቦሙ -	በእነሱ አይደለም not by them
አኮ ቦን -	በእነሱ አይደለም not by them

ጌ.ጌ.፫. «በ» እንደ ድርጊት ማራፊያነት /አንቀጽ አጉላማሽነት/ -

Verb + Prepositions

እዚኸ ላይ የ «በ» ዝርዝር ቃላት /ፊደላት/ በት፣ ባት፣ ባቸው... የሚሉትን ትርጉሞች ይሰጠናል።

ምሳሌ:- መጣበት፣ መጣባት፣ መጣብን፣ መጣባቸው፣ መጣብኸ ወዘተ ማለታችን ነው።

ብየ - ብኝ

ብከ - ብኸ

ብኪ - ብኸ

ብክሙ - ባችኹ

ሀ. መጽአ - መጣ፣ መጽአ + ብየ - መጣ + ብኝ

ለ. መጽአኒ - መጣብኝ

መጽአ ብየ - መጣብኝ

መጽአከ - መጣብኸ

መጽአ ብከ - መጣብኸ

መጽአኪ - መጣብኸ

ማስታወሻ:- ብየ - ብኝ ተብሎ ሲተረጉም ብየ ያለው ቃል በአንዳንድ የቅኔ ባለሞያዎች ዘንድ አንቀጽ አጉላማሽ /Adverb/ በተባለ ሰዋሰዋዊ ስያሜ ይጠራል። ይኹን እንጂ ብኝ ያለውን ቃል አገባብ /Preposition/ ብሎ መሠየሙ ይቀላል ወይም የተሻለ ነው። በ«ለ» ያየነው ሌላኛው መንገድ ነው። በራሱ በግሱ ላይ ቅጥያዎችን በመጨመርና በማጥበቅ። መጽአኒ - መጣብኝ በዚኸ ጊዜ አፍራኾ «ኢ» ሲኾን ከግሱ ጋር ተደምር ይነገራል። ምሳሌ:-

- ኢ መጽአ ብየ - አልመጣብኝም
- ኢ መጽአ ብከ - አልመጣብኸም
- ኢ መጽአ ብኪ - አልመጣብኸም
- ኢ መጽአ ብክሙ - አልመጣባችኹም
- ኢ መጽአ ብክን - አልመጣባችኹም
- ኢ መጽአ ብነ - አልመጣብንም
- ኢ መጽአ ቦቱ - አልመጣበትም
- ኢ መጽአ ባቲ - አልመጣባትም
- ኢ መጽአ በሙ - አልመጣባቸውም
- ኢ መጽአ በን - አልመጣባቸውም

ጴ.ጵ.፫. ቡ-እንደ መገኘት /መኖር/ ግበነት ከመራሕያን ጋር:-

የአንድን ነገር ወይም አካል በአንድ የተወሰነ ቦታ ወይም ኅሊና ላይ መገኘቱን፣ መኖሩን ማመልከት አንዱ የቦ አገልግሎት ነው። ለምሳሌ አለ የለም፣ ተገኝቷል፣ አልተገኘም፣ መጥቷል፣ አልመጣም እንደሚለት ነው። ይህም ሀሎ - አለ፣ ሊሀሎ-የለም ከሚለው ግስ ጋር በትርጉም ያመሳሰላል።

ሀ. በአሁን ጊዜ

/Present Tense/

ቦ አነ - /እኔ/ አለኹ	I am present
ቦ አንተ - አለኽ	You are present
ቦ አንቲ - አለሽ	You are present
ቦ አንትሙ - አላችኹ	You are present
ቦ አንትን - አላችኹ	You are present
ቦ ንሕነ - አለን	We are present
ቦ ውእቱ - አለ	He is present
ቦ ይእቲ - አለች	She is present
ቦ ውእቶሙ - አሉ	They are present
ቦ ውእቶን - አሉ	They are present
አፍራሹ - አል ነው	

ምሳሌ:- ቦ አነ ውስተ ቤተ ትምህርት - እኔ ት/ቤት ውስጥ አለሁ /I am present in the school/

አለቦ አነ - እኔ የለኹም /አልተገኘኹም/ /I am absent/

አለቦ ውእቶሙ ውስተ ቤተ እግዚአብሔር

ሌክሱ በቤተ እግዚአብሔር አልተገኙም /They are not present in the church.

ለ. የገላፊ ጊዜ /Past Tense/

ቦ አነ - /እኔ/ ነበርኩ	I was present
ቦ አንተ - ነበርክ	You were present
ቦ አንቲ - ነበርሽ	You were present
ቦ አንትሙ - ነበራችኹ	You were present
ቦ አንትን - ነበራችሁ	You were present
ቦ ንሕነ - ነበርን	We were present
ቦ ውእቱ - ነበረ	He was present

በ ይለቲ - ነበረች	She was present
በ ውለቶሙ - ነበሩ	They were present
በ ውለቶን - ነበሩ	They were present
አፍራሹ አል ነው።	

ምሳሌ:- በ አነ ውስተ ዐለም - እኔ በዐለም ውስጥ ነበርኩ I was present in the world
 አልበ አነ ውስተ ቤተ ትምህርት
 /በት/ቤት ውስጥ አልነበርኩም /አልተገኘሁም/ I was not present in the school/

ሐ. ለአሁን ገላፊ እና ለገላፊ ገላፊ /Present perfect and past perfect/

በ አነ - ኑሪያለሁ፣ ኖርኩ	I have / had been present
በ አንተ - ኑሪሃል፣ ኖርክ	
በ አንቲ - ኑሪሻል፣ ኖርሺ	
በ አንትሙ - ኑራችኋል፣ ኖራችኹ	
በ አንትን - ኑራችኋል፣ ኖራችኹ	
በ ንሕነ - ኑሪናል፣ ኖርን	
በ ውለቱ - ኑሯል፣ ኖሪ	
በ ይለቲ - ኑራለች፣ ኖረች	
በ ውለቶሙ - ኑሪዋል፣ ኖሩ	
በ ውለቶን - ኑሪዋል፣ ኖሩ	
አፍራሹ አል ነው	

ግስታወሻ:- ከዚህ በተራ ቁጥር አራት ላይ በ ራሱን ሳይለውጥ ከመራሕያን ጋር ይነገራል።

ጰ.ፎ.፩. «በ» አንድ ግንዛዜ ላይ ሲኖርበት ወይም ሲገኝበት

በየ -	አለ-በኝ
በከ -	አለ-በኸ
በኪ -	አለ-በኸ
በክሙ -	አለባቸው
በከን -	አለባችኹ
በን -	አለ-በን

ቦቲ/ቦ -	አለበት
ባቲ -	አለባት
ቦሙ/ቦቶሙ -	አለባቸው
ቦን/ቦቶን -	አለባቸው

አፍራሹ አል ነው።

ምሳሌ፡- ብዩ ሰይጣን ፀርዮ - ሰይጣን ጠፋቴ አለብኝ

ብዩ ፈተና - ፈተና አለብኝ

አልብዩ ፈተና - ፈተና የለብኝም

ብዩ ንጢአት - ንጢአት አለብኝ

አልብዩ ኤድስ - ኤድስ የለብኝም

፩.፩.፮. የ«ቦ» ሊገው አገልግሎት

ብዩ - የረኝ፣ የረብኝ፣ ኑሮኛል፣ ኑሮብኛል፣ ነበረብኝ፣

ኑሮልኛል፣ ይኑርልኝ

ብከ - የረኸ፣ የረብኸ፣ ኑሮህል፣ ኑሮብህል፣ ነበረብኸ

ብኪ - የረኸ፣ የረብኸ፣ ኑሮሻል፣ ነበረብኸ

ብከሙ - የራችኹ፣ የረባችኹ፣ ኑሮአችኋል፣ ኑሮባችኋል፣ ነበረባችኹ

ብከን - የራችኹ፣ የረባችኹ፣ ኑሮአችኋል፣ ኑሮባችኋል፣ ነበረባችኹ

ብክ - የረኝ፣ የረብኝ፣ ኑሮኖል፣ ኑሮብኖል፣ ነበረብኝ

ቦቲ/ቦ - የረው፣ የረበት፣ ኑሮታል፣ ኑሮቦታል፣ ነበረበት

ባቲ - የራት፣ የረባት፣ ኑሯታል፣ ኑሮባታል፣ ነበረባት

ቦሙ/ቦቶሙ - የራቸው፣ የረባቸው፣ ኑሯቸዋል፣ ኑሮባቸዋል፣ ነበረባቸው

ቦን/ቦቶን የራቸው፣ የረባቸው፣ ኑሯችኋል፣ ኑሮባቸዋል፣ ነበረባቸው

የዚኸ ኹሉ አሉታ «አል» ነው።

አልብዩ - አልኖረኝም፣ አልነበረብኝም፣ አይኖረኝም፣ አልኖረብኝም

አልብከ - አልኖረኸም፣ አልነበረብኸም፣ አይኖረኸም፣ አልኖረብኸም

አልብኪ - አልኖረኸም ፣ አልነበረብኸም፣ አይኖረኸም፣ አልኖረብኸም

አልብከሙ - አልኖራችኹም፣ አልነበረባችኹም፣ አይኖራችኹም፣ አልኖረባችኹም

አልብከን - አልኖራችኹም፣ አልነበረባችኹም፣ አይኖራችኹም፣ አልኖረባችኹም

አልብክ - አልኖረኝም፣ አልነበረብኝም፣ አይኖረኝም፣ አልኖረብኝም

አልቦ/ቲ/ - አልኖረውም፣ አልነበረበትም፣ አይኖረውም፣ አልኖረበትም

አልባ/ቲ/ - አልኖራትም፣ አልነበረባትም፣ አይኖራትም፣ አልኖረባትም

አለሙ-አላኖራቸውም፣ አልነበራቸውም፣ አይኖራቸውም፣ አላኖረባቸውም
አለቦን-አላኖራቸውም፣ አልነበራቸውም፣ አይኖራቸውም፣ አላኖረባቸውም

በ - በ

ዘበ - ያለ። ዘበሰማያት - በሰማያት ያለ፣ ዘ - የ። «ያለ» ያሰባለው «በ» ነው።

በበ - በእየ። በበ ዕለቱ - በየ ዕለቱ

በ - በ፣ ን፣ ጋር፣ ቸልታ፣ ጊዜ፣ ለ፣ ወደ፣ እንደ፣ ስለ ይኸኛል

ማሰታወሻ፡- በ በራሱ ጊዜ የተለያዩ ትርጉሞችን መያዙንም መዘንጋት የለብንም።

አኖራሹ፡- «አል» ነው፣ በ - አለ፣ ኖረ፣ አለው፣ አላት - አሉታው «አል» ነው

በአጠቃላይ «በ» ነገር አንቀጽ ነው። አለ፣ ኖረ፣ አለው፣ አላት ነበረ፣ ኾነ
ላንድም ለብዙም ለወንድም ለሴትም ይከታል።

በ - ኖረ፣ ነበረ፣ አለ፣ ይኖር ነበር፣ ይኖራል፣ ይኑር

በ - ቦቱ ይኑረው፣ ነበረው፣ አለ፣ ይኖረው ነበር፣ ይኖረዋል፣ ይኑረው

አለቦ - የለም፣ የለም፣ የለችም፣ የለም ይኸኛል።

አለቦ፣ አለቦቱ - የለውም፣ የለበትም፣ አልነበረውም፣ የለበትም፣ አልነበረውም፣
አልነበረበትም፣ አላኖረውም፣ አይኖረውም፣ አይኖርበትም፣ አይኑረው፣ አይኑርበት፣
አይኑርበት፣ አይኑር።

ምሳሌታ

ፍታሕ ሊተ ወተበቀል በቀልየ
ልበ ንጹሐ ፍጥር ሊተ
ሰላም ለከ እ ሚካኤል መልአከ አድጎና
ሰላም ለኪ እንዘ ንሰገድ ንብላኪ
ሉቱ ሰብሐት
አምጽኦ ሳቲ አምሐ ለድንግል
ብየ እግዚአብሔር ዘየዐቅበኒ
መጽእ ብየ ሞት እመ ነበርኩ በገጢአት
እ ጎልያድ አይቴኑ ትበውእ እስመ በጽሐ ብከ ዳዊት
ብኪ ግርማ ራእይ ዘየዐቢ
ወተቀትለ ቦቱ ወልዳ ለአዳም
ወተሰትለ ባቲ ወልዳ ለማርያም

ተዐገው ለነ ኩሎ ንጢአተነ
 ሰአሊ ለነ ቅድስት
 ሰላም ለክሙ

ጥላማድ፣

ገበሬ ቤት /የቤት ሥራ/

ሀ. አስተዛምድ ቃላተ - «ሀ» ምስሉ ቃላተ - «ለ»

«ሀ»	«ለ»
፩. ብዩ	ሀ. አለው
፪. ብኪ	ለ. አለን
፫. ብክሙ	ሐ. አለኝ
፬. ብክን	መ. አላችኹ
፭. ቦን	ሠ. አላችኹ /ለሌ/
፮. ቦሙ	ረ. አላቸው
፯. ቦቱ /ቦ/	ሰ. አላት
፰. ባቲ /ባ/	ሸ. አላቸው /ለሌ/
፱. ብክ	ቀ. አለሽ
፲. ብነ	በ. አለኸ

ወጪ ገለዝ ለውጥ

- ፩. እኔ ወደ እስክንድርያ በአውሮፕላን ጅድኩ
- ፪. ጫማ የለኝም
- ፫. ወንድሜ ባለሀብት ነው
- ፬. እኛ ወደ ቤተ መጻሕፍት ጅድን
- ፭. ወንዳችን ዐባይ ወደ ግብጽ ፈሰሰ
- ፮. መርከባችን ወደ አትላንቲክ ውቅያኖስ ጅደች
- ፯. ሌላ ወደ ወጎኒ ቤት ወረደ
- ፰. የአንገት ሐብል አለኝ
- ፱. ይኸ ዘመን ዘመነ ከረምት ነው
- ፲. ይኸ ዘመን በረዶ የለውም

ወልደ ገበ ልሳነ ዐምሐራ

- ፩. ዝንቱ ተማሃሪ አልቦቱ ደፍተር
- ፪. አቡዩ መጽአ በሠረገላ

- ፫. ሐመረ ዚእነ ሐረት ንበ እትላንቲክ
- ፬. ዝንቱ ክርታስ ውእቱ ክርታስ ዘበለም
- ፭. ዘፋኒ/ነ/ ወሚመ ዘማሪ? /ሚመ፣ አው - ወይስ፣ ወይም/
- ፮. እንት ሐራ ንበ ቤተላሕ
- ፯. እነ ሐርኩ ዘእንበለ አሳዕን /- ዘእንበለ - ያለ/
- ፰. ኅብስት ዘከረቦ
- ፱. ተዋንያን ቆሙ ላዕለ መድረክ

ቃላት ሀ

ጠያር/ጠያራ - አይርፕላን
 ጠያራት - ለብዙ
 ሠረገላ - መኪና
 መኪና - መኪና
 ዘረቦን - ነጠላ ጫማ
 ሣዕን - ጫማ
 አሳዕን - ለብዙ
 መልበስ - ልብስ
 ልብስ - ልብስ
 አልባስ - በብዙ
 ዐራዝ - ልብስ ቀሚስ
 ስእርት - ፀጉር
 ቆብዕ - ቆብ
 ቆዳን - ጫማ፣ ገምባሌ

ዘፋኒ - ዘፋኝ
 መድረክ - በቁሙ
 ዘማሪ - ዘማሪ
 ክታብ /ጠማር/-ደብዳቤ
 ማይ - ውኃ
 ማያት - በብዙ
 ማዕበል - ማዕበል፣ ንርፍ
 ማዕበላት - በብዙ
 ዝናም - ዝናብ
 ዝናማት - በብዙ
 ደመና - ደመና
 ደመናት - በብዙ
 ጊሜ - ጉም
 ነቅዕ - ምንጭ

ቃላት ለ

ክረምት/ክርም/-ዘመን፣ ክረምት
 ኪሂላ - ኪስ፣ ዕናር
 ኩዕሶ - ኪስ
 መልእክት መርእዥ ኩዕሶ - ስታዲየም
 ኩዕሶ ዘእግር - የእግር ኪስ
 ኩዕሶ ዘእድ - የእጅ ኪስ
 ኩዕሶ ዘመረብ- የመረብ ኪስ
 ክረቦ - ቅርጫት
 ኩዕሶ ዘከረቦ - የቅርጫት ኪስ
 ፈታሒ - ጻኛ
 ተውኔት - ጨዋታ
 መስመር - መስመር
 ፈታሒ-ዘ/መስመር-መስመር ጻኛ

ቃላት ሐ

ፀጉር - በቁሙ
 መስዕርት - ሚዶ
 ገጽ - ፊት
 መጽሔት - መስታወት
 ሣጹን - ሣጥን
 ክርታስ - ካርታ
 ክሳድ - እንገት
 ሕልቀት - ቀለበት
 ሕልቀተ ወርቅ-የወርቅ ቀለበት
 ሐብሌ - ሐብል፣ ገመድ
 መንጽር - እጉልቶ የሚያሳይ ምድር
 ነሳሊ - አንሽ

እንቅዕት - ምንጮች
 ፊለግ - ወንዝ
 አፍላግ/አፍላጋት - ብዙ
 ባሕር - ባሕር፣ ውቅያኖስ
 አብሕርት - በብዙ
 ቀላይ - ሐይቅ
 ቀላያት - በብዙ
 መጠር - ነጡብጣብ
 ውቅያኖስ - በቁሙ
 ሰማይ - ሰማይ
 ምድር - ምድር
 መብረቅ - መብረቅ

ቤተ መጻሕፍት-የመጻሕፍት ቤት
 ቤተ ሐኖት - ቡና ቤት
 ቤተ ምንግብ - ሻወር ቤት
 ሐዳኒ - ሞግዚት
 ኅታሚ - አታሚ
 አኅታሚ - አላታሚ
 ቤተ ማኅተም - ማተሚያ ቤት
 ቤተ ሞቅሕ - ወህኒ ቤት
 ቤተ ወይን-ጠላ ቤት፣ጠጅ ቤት
 ቤተ ትምህርት-ትምህርት ቤት
 ቤተ ላሕ - ኅዘን ቤት
 ሐመር - መርከብ

ነሳጼ ገጽ - ፎቶ አንቪ
በዐለ ሀብት - ሀብታም
ደራሲ - ደራሲ
ነጻይ - ደሀ

ነገዳጅ - ነገዳጅ
ነገርጋር - ጉርምርምቃ
በረድ - በረዶ
ቁር - ውርጭ /ብርድ/

አሕግር - መርከቦች
ኖትያ - መርከቦች /ዋናተኛ/
በዐለ ሐመር - መርከቦች
ነጋዴ - ነጋዴ

ቃላት ሠ

መሃሪ - መምህር /አስተማሪ
መሃሪት - አስተማሪት መምህርት
መሃርያን - አስተማሪዎች
መሃርያት - ለሌት በብዙ
መሐሪ - ይቅር ባይ /ቸር
መሐርያን - ይቅር ባዮች
ተማሃሪ - ወንድ ተማሪ ሐብራቲ -
ተማሃሪት - ሴት ተማሪ
ተማሃርያን - ተማሪዎች
ተማሃርያት - ለሴት
መምህር - መምህር
መምህራን - ብዙ
መምህርት - መምህርት

ርእሳን መምህራን - የመምህራን አለቆች
መርድእ - ተማሪ፣ ረጅ፣ አገልጋይ
ረድእ - አገልጋይ
አርድእት - አገልጋዮች
አርዳእ - ተማሪዎች
አርዳእሁ - ተማሪዎቹ
ወልዋይ፣ ሊስትሮ
ደፍተር - ደብተር
ደቂቃ - ደቂቃ ?
ክፍለ ጊዜ - ፔሬድ
ዕረፍት - ዕረፍት
መጥቅፅ - ደወል
ዐምሐራይ - ዐማርኛ

ርእሰ መምህራን - የመምህራን ራስ፣ አለቃ ልሳን እንግልግር - እንግሊዝኛ ቋንቋ

የግስ ቃላት ለላይ ለተጠቀሱት ቃላት መሠረት ናቸው/

አስሐወ - አወለቀ
ደረሰ - ደረሰ፣ ጻፈ
ተከወሰ - ተናወጠ፣ ተነዋወጠ
ነስእ - ያዘ፣ አገኘ፣ ነሰ
ሐፀነ - አሳደገ
ወዐለ - ዋለ
ተዐረዘ - ለበሰ
ውጎዘ - ፈሰሰ
መሐረ - ይቅር አለ
ፈነው - ላከ
ተፈነወት - ተላከች

ጎፀበ - አጠበ ነገደ - ነገደ
ጎተመ - አተመ ለብሰ - ለበሰ
በተ - አደረ ዘመረ - ዘመረ
ረድእ - ረዳ፣ አገዘ፣ አገለገለ ተዋዥ - ተጫወተ
ዘፈነ - ዘፈነ ፈትሐ - ፈረደ
ነጸረ - አዩ ዘንመ - ዘነበ
ተመሀረ - ተማረ ከርመ - ከረመ
መሀረ - አስተማረ ወሰደ - ወሰደ
ርሕቀ - ራቀ
ሞዐ - አሸነፈ
ሐብረተ - ወለወለ

ጁ.ጁ. የ«ለ» ዝርዝር እና ዘኛ እንተ፣ እለ

ለ = ለገንዘብ ለለ = እየ

የ«ለ» ዝርዝር «ለ» ን መልኩን በመቀያየር ከላይ የተለመዱትን ቅጥያዎች በመጨመር ለኔ/ለ+ እኔ- to + me /፣ ላንተ/

ለ+ እንተ- to + you/ ወዘተ በማለት የ«ለ»ን የተጠቃሽነት ጥያቄ የሚጠቁም ዝርዝር ነው። በ ለ የሚዘረዘሩ የገለገ ሰዓት እና ጥቅማቸው እንደሚከተለው ነው።

ጁ.ጁ.፩. ለ እንደ ተጠቃሽ ተወላጠ ስም /Prepositions + to + objective pronouns/

እነ -	ሊተ /ልየ/ - ለእኔ -	to me
እንተ-	ለከ - ለእንተ -	to you
እንቲ-	ለኪ /ላንቺ -	to you
እንተሙ -	ለከሙ- ለእናንተ -	to you
እንትን -	ለክን - ለእናንተ-	to you
ንሕነ-	ለነ - ለእኛ-	to us
ውእቱ -	ሎቱ - ለእሱ -	to him
ይእቲ -	ላቲ - ለእሷ-	to her
ውእቶሙ -	ሎሙ /ሎቶሙ- ለእነሱ -	to them
ውእቶን -	ሎን /ሎቶን/ ለእነሱ -	to them

ምሳሌ፡=

- ሰላም ሊተ + ሰላም ለኔ፣ ሰላም ለኔ ይኹን፣ ሰላም ለኔ ይገባል-peace to me
- ሰላም ለከ - ሰላም ለእንተ፣ ሰላም ላንተ ይኹን፣ ሰላም ላንተ ይገባል-peace to you
- ሰላም ለኪ - ሰላም ላንቺ፣ ሰላም ላንቺ ይኹን ሰላም ለእንቺ ይገባል-peace to you
- ሰላም ለከሙ- ሰላም ለእናንተ፣ ሰላም ለእናንተ ይኹን፣ ሰላም ለእናንተ ይገባል-peace to you
- ሰላም ለክን- ሰላም ለእናንተ፣ ሰላም ለእናንተ ይኹን ሰላም ለእናንተ ይገባል-peace to you
- ሰላም ለነ- ሰላም ለእኛ፣ ሰላም ለእኛ ይኹን፣ ሰላም ለእኛ ይገባል-peace to us
- ሰላም ሎቱ/ሎ- ሰላም ለእሱ፣ ሰላም ለእሱ ይኹን፣ ሰላም ለእሱ ይገባል- peace to him
- ሰላም ላቲ- ሰላም ለእሷ፣ ሰላም ለእሷ ይኹን፣ ሰላም ለእሷ ይገባል-peace to her
- ሰላም ሎሙ - ሰላም ለእነሱ፣ ሰላም ለእነሱ ይኹን፣ ሰላም ለእነሱ ይገባል-peace to them
- ሰላም ሎን - ሰላም ለእነሱ፣ ሰላም ለእነሱ ይኹን፣ ሰላም ለእነሱ ይገባል -peace to them

ጁ ጁ ጁ የሉ ሃላተኛ ዝርዝር Verb + preposition + Objective Pronouns

ሊተ-	ልኚ	መጽአ ሊተ	- መጣልኝ
ለከ-	ልኸ	መጽአ ለከ	- መጣልኸ
ለኪ-	ልኸ	መጽአ ለኪ	- መጣልኸ
ለከሙ-	ላችኹ	መጽአ ለከሙ-	መጣላችኹ
ለከን-	ላችኹ	መጽአ ለከን	- መጣላችኹ
ለነ-	ልን	መጽአ ለነ	- መጣልን
ለቴ-	ለት	መጽአ ለቴ	- መጣለት
ላቲ-	ላት	መጽአ ላቲ	- መጣላት
ለሙ-	ላቸው	መጽአ ለሙ-	- መጣላቸው
ለን-	ላቸው	መጽአ ለን	- መጣላቸው

ተጨማሪ ምሳሌዎች:-

ሰአለ- ለመን

ሰአለከ- ለመንኸ ሰአለ - ለምን

ሰአለኪ- ለመንኪ ሰአለ - ለምኚ

አነ- ሰአለ ሊተ ቅድስት ቅድስት ሆይ ለምኛልኚ

አንተ-

አንቲ-

አንትሙ-

አንትን-

ንሕነ- ሰአለ ለነ ቅድስት - ቅድስት ሆይ ለምኛልኚ

ውእቱ - ሰአለ ለቴ ቅድስት - ቅድስት ሆይ ለምኛለት

ይእቲ - ሰአለ ላቲ ቅድስት - ቅድስት ሆይ ለምኛላት

ውእቶሙ - ሰአለ ለሙ ቅድስት - ቅድስት ሆይ ለምኛላቸው

ውእቶን- ሰአለ ለን - ቅድስት ሆይ ለምኛላቸው

ግቢታወሻ

አንተ በሚለውና በሌሎቹ ባዶ ቦታ የኾነው ስለማይነገርባቸው ነው።
ማለትም ሰአለ ለከ ብንል ትርጉም ስለማይሰጠን ነው።

ተጨማሪ ምሳሌ

ወይ- ወዮ

አሌ- ወዬ

ወይ ሊተ /ልየ/ -	ወዮልኝ/ወዮ/ ለኔ	Woe to me
ወይ ለከ -	ወዮልኸ	Woe to you
ወይ ለኪ -	ወዮልኸ	Woe to you
ወይ ለከሙ -	ወዮላችኹ	Woe to you
ወይ ለከን-	ወዮላችኹ	Woe to you
ወይ ለነ	ወዮልን	Woe to us
ወይ ሎቱ -	ወዮለት	Woe to him
ወይ ላቲ -	ወዮላት	Woe to her
ወይ ሎሙ -	ወዮላቸው	Woe to them
ወይ ሎን -	ወዮላቸው	Woe to them

እ፣ አሌ፣ ወይ፣ ሰይ - እህ፣ ወዮ ይሆናሉ ዩ፣ የ፣ ወየው፣ ወዮው
 አ-ሆይ፣ ይብላኝ፡፡ እግዚእ - ጌታ፣ እግዚእ + አ - እግዚእ ጌታ ሆይ፣ አቤቱ

ጁ.ጁ.፫. «ለ» ከ «ሰ» ጋር የ«ግለት» ግስ በመሆኑ ይተረጉማል

ሰ ለከ-	አለኸ- አለኸ-	you have	ነበረኸ	you had
ሰ ሊተ-/ለእኔ/ አለኝ-		I have	ነበረኝ	I had
ሰ ለኪ -	አለኸ -	you have	ነበረኸ	you had
ሰ ለከን-	አላችኹ -	you have	ነበራችኹ	you had
ሰ ለነ-	አለን -	we have	ነበረን	we had
ሰ ሎቱ/ሎ/-	አለው -	He has	ነበረ	He had
ሰ ላቲ/ለ/-	አላት -	She has	ነበራት	She had
ሰ ሎሙ-	አላቸው -	They have	ነበራቸው	They had
ሰ ሎን-	አላቸው -	They have	ነበራቸው	They had

ከዚህ ላይ የ«ለ» ዝርዝር ያለ «ሰ» የግለት ግስ በመሆኑ ያገለግላል፡፡ ምሳሌ፡-
 ሎሙ አላቸው፣ ለነ፣ አለነ፣ ለከ አለኸ፣ ለኪ አለኸ...

ጁ.ጁ.፪. ባለቤት ተውላጦ ስም /Subjective pronouns/ Reflexive pronouns/

እነ -	ሊየ/ለልየ/-	እኔ ራሴ-	I my self
አንተ-	ለሊከ-	አንተ ራሱኸ-	You your self
አንቲ-	ለሊኪ -	አንቺ ራሱኸ-	You your self
አንትሙ-	ለሊከሙ-	እናንተ ራሳችኹ -	You your self

አንትን -	ለሊክን-	እናንተ ራሳችሁ -	you your self
ንሐን-	ለሊነ-	እኛ እራሳችን-	We our self
ውእቱ-	ለሊሁ-	እሱ ራሱ-	He him self
ይእቲ-	ለሊሃ-	እሷ ራሷ-	She her self
ውእቶሙ -	ለሊሆሙ-	እነሱ ራሳቸው-	They themselves
ውእቶን-	ለሊሆን -	እነሱ ራሳቸው -	They themselves

ምሳሌ:- ለሊሁ ፈጣሪን ተሰቅሎ ለነ /ፈጣሪያችን እርሱ ራሱ ተሰቀለልን/
 ለሊሁ እግዚአብሔር ፈጠሪን /እግዚአብሔር እርሱ ራሱ ፈጠረን/
 ለሊክሙ ማርታ ወአስቴር ሐርክን ንበ ደብረ ታቦር /ማርታና አስቴር
 እናንተ ራሳችሁ ወደ ደብረ ታቦር ሄዳችሁ/

፩.፩. የ«ለ» ዝርዝር ተጨማሪ ትርጉም ጠቅላላ ባለ ሙሉ

- ለተ- ለእኔ፣ አለኝ፣ ኖረልኝ፣ ነበረልኝ፣ ይገባኛል፣ እኔ እኔን
- ለሰ- ላንተ አለልኸ፣ ኖረልኸ፣ ነበረልኸ፣ ይገባህል ፣ አንተ፣ አንተን
- ለኪ- ላንቺ፣ አለሺ፣ አለልሺ፣ ኖረልሺ፣ ነበረልሺ፣ ይገባኛል፣ አንቺ፣ አንቺን
- ለክሙ- ለእናንተ፣ አላችሁ፣ አለላችሁ፣ ኖረላችሁ፣ ነበረላችሁ፣ ይገባችኋል፣
እናንተ እናንተን
- ለክን-ለእናንተ፣ አላችሁ፣ አለላችሁ፣ ኖረላችሁ፣ ነበረላችሁ፣ ይገባችኋል፣
እናንተ፣ እናንተን
- ለነ- ለእኛ፣ አለን፣ አለልን፣ ኖረልን፣ ነበረልን፣ ይገባዋል፣ እኛ፣ እኛን
- ለ-ቱ/ለ- ለእሱ አለው፣ አለለት፣ ኖረለት ነበረለት፣ ይገባዋል፣ እሱ ፣ እሱን
- ላቲ- ለእሷ፣ አላት፣ አለላት፣ ኖረላት፣ ነበረላት፣ ይገባታል፣ እሷ፣ እሷን
- ለ-ሙ- ለእነርሱ፣ አላቸው፣ አለላቸው፣ ኖረላቸው፣ ነበረላቸው፣ ይገባቸዋል፣
እነሱ፣ እነሱን
- ለ-ን- ለእነሱ፣ አላቸው፣ አለላቸው፣ ኖረላቸው፣ ነበረላቸው፣ ይገባቸዋል፣
እነሱ፣ እነሱን

ሌላው ዝርዝር

ለ-ቱ/ለ- ኖረው፣ ነበረው፣ አለው፣ ይኖረው ነበር፣ ይኖረዋል፣ ይኖረው ይሆናል።
 ለተ- ኖረኝ፣ ነበረኝ አለኝ፣ ይኖረኝ ነበር፣ ይኖረኛል፣ ይኖረኝ ይኾናል፣
 ሌሎችም እንዲሁ ይዘረዘራሉ።

ምሳሌ:-

ለከ ስብሐት- ምስጋና ላንተ/ ይገባል፣ ይኹን/

ለኪ ስብሐት- ምስጋና ላንቺ /ይገባል/፣ ይኹን/

ሎቱ ስብሐት- ምስጋና ለእሱ /ይገባል፣ ይኹን/

ለ«ለ» ፊደል ጥቅም፣

፩. ለ = ለ፣

ምሳሌ:- ስብሐት ለእግዚአብሔር = ምስጋና ለእግዚአብሔር

= ምስጋና ለእግዚአብሔር ይገባል፣ ይኹን

፪. ለ = ን፡ ለ = ን ተብሎ ሲፈታ ተባቢ ይባላል።

በገሰ ጊዜ

ስብሐት አመሰገን፣ አክባሪ፣ ይቤ = አለ

- ሰብሐዎ ለእግዚአብሔር = እግዚአብሔርን አመሰግኑት።
- አክብርዎ ለቤተክርስቲያን = ቤተ ክርስቲያንን አክብሯት።
- ይቤልዎ አይሁድ ለኢየሱስ = አይሁድ ኢየሱስን /ለኢየሱስ/ አሉት። ይኸ አካሄድ ዝርዝር ይባላል።

፫. ለ = የ፣ ለ፣ ን፣ /የለ ተጠቃሺነትና ተባቢነት በዝርዝር ጊዜ/

በሰም ጊዜ፣

ወልድ = ልጅ

ምሳሌ = ወልዳ ለግርያም = ለግርያም ልጅ

= የግርያም ልጅ/ን/

= የግርያምን ልጅ

ወልዱ ለአዳም = ለአዳም ልጅ

= የአዳም ልጅ

ግቢታወሻ በ«ለ» ሲያያዙ የሚገረዝር ወይም በአገናኝ የሚነገር መኾኑን ያስተውሉ።

ወይም ለአንስታይ የወልድ የመጨረሻ ፊደል ሳድስ ወደ ራሱ ለተባዕታይ የወልድ መጨረሻ ፊደል ሳድስ ወደ ካዕብ መለወጡን ያስተውሉ።

በአጠቃላይ ለ = የ፣ ን፣ ዘ፣ ተ፣ ወደ፣ አዳማቂ፣ ተቀባይ፣ አቀብሎ፣ ሸሺ፣ ላይ፣ በ፣ ስለ፣ መኾን ይችላል።